

ALGEMENE PRACTISCHE RECHTSVERZAMELING

ZAAKWAARNEMING

door

C. PAULUS

*Kabinetschef van de gouverneur
van Antwerpen*

Assistent aan de Universiteit te Brussel

BRUSSEL
HUIS FERDINAND LARCIER, N.V.
Uitgevers
Miniemenstraat 39

1970

IXUL 315656

In deze verhandeling werd de stof bijgehouden tot
1 december 1969

INHOUD

INHOUD

ZAAKREGISTER

BIBLIOGRAFIE

	Nrs
Titel I. — Algemene beschouwingen	1 - 32
HOOFDSTUK I. — BEPALING EN HOOFDKENMERKEN VAN DE ZAAKWAARNEMING	1 - 3
HOOFDSTUK II. — VERGELIJKING MET VERWANTE RECHTS- FIGUREN	4 - 13
1. Lastgeving	5 - 6
2. Vermogensverschuiving zonder oorzaak	7 - 9
3. Beding ten behoeve van een derde (art. 1121 B.W.)	10
4. Sterkmaking	11 - 12
5. Onrechtmatige daad	13
HOOFDSTUK III. — GESCHIEDENIS EN RECHTSVERGELIJKING	14 - 24
1. Historische gegevens	14 - 17
2. Rechtsvergelijking	18 - 24
A. Zaakwaarneming in het Nederlandse recht	18 - 19
B. Zaakwaarneming in het Engelse recht	20 - 21
C. Zaakwaarneming in het Duitse recht	22 - 24
HOOFDSTUK IV. — ZAAKWAARNEMING DOOR OF TEN BEHOE- VE VAN DE OVERHEID	25 - 32
1. De overheid neemt de zaak van een particulier waar	26
2. Een particulier neemt de zaak van de overheid waar	27 - 28
3. Een openbare dienst neemt de zaak van een openbare dienst waar	29 - 32
A. Frankrijk	31
B. Nederland	32
Titel II. — Vereisten voor zaakwaarneming	33 - 59
§ 1. — Andermans zaak waarnemen	33 - 35
§ 2. — Willens en wetens	36 - 37
§ 3. — Uit eigen beweging	38 - 44
§ 4. — In geval van nood	45 - 54

	Nrs
a) — de belanghebbende zelf mag niet in staat zijn om in zijn belangen te voorzien	48
b) — de zaakwaarneming kan enkel daden van beheer tot voorwerp hebben	49
c) — de belanghebbende dient onwetend te zijn van de zaakwaarneming of moet in de onmogelijkheid verkeren zijn wil te uiten (b.v. door ziekte of ongeval)	50
d) — er mag geen verzet zijn van de belanghebbende	51 - 54
§ 5. — Belangloos	55 - 57
§ 6. — Niet uit vrijgevigheid	58 - 59
Titel III. — Gevolgen van de waarneming	60 - 101
HOOFDSTUK I. — GEVOLGEN TUSSEN WAARNEMER EN BELANGHEBBENDE	61 - 93
§ 1. — Verbintenissen van de zaakwaarnemer	62 - 77
1. Voortzettingplicht	62 - 66
2. Zorgplicht	67 - 72
3. Overige verplichtingen	73 - 75
a) — Rekenschap geven	74
b) — Renteverplichting	75
4. Onbekwaamheid van de zaakwaarnemer	76 - 77
§ 2. — Verbintenissen van de belanghebbende	78 - 93
1. De belanghebbende moet de verbintenissen nakomen, die de zaakwaarnemer in zijn naam heeft aangegaan	81
2. De belanghebbende dient de zaakwaarnemer schadeloos te stellen voor alle verbintenissen die deze in eigen naam, doch voor rekening van de belanghebbende heeft aangegaan	82
3. De belanghebbende moet de waarnemer al diens nuttige of noodzakelijke uitgaven terugbetalen	83 - 92
4. Onbekwaamheid van de belanghebbende	93
HOOFDSTUK II. — GEVOLGEN TEN OPZICHTE VAN DERDEN	94 - 101
§ 1. — De zaakwaarnemer handelt in naam van de belanghebbende	95 - 100
§ 2. — De zaakwaarnemer handelt in eigen naam, doch voor rekening van de belanghebbende	101
Titel IV. — Goedkeuring	102 - 106
Titel V. — Bewijs	107

ZAAKREGISTER

- Aangestelde, 71.
Aanmaning, 84.
Aanneming van werk, 39.
Aansprakelijkheid.
— aangestelde, 71.
— goed huisvader, 17, 67.
— inmenging, 13, 20, 22, 45, 51.
— matiging, 68, 69.
— nutteloze zaakwaarneming, 72.
— overmacht, 69.
— toeval, 70.
— zorg, 67 en volg.
Aanvaarding.
— gewoonterecht, 16.
— Romeins recht, 14.
Zie ook: Goedkeuring.
Accessoria.
Zie: Bijhorigheden.
Actio de in rem verso.
Zie: Vermogensverschuiving zonder rechtsgrond.
Actio negotiorum gestorum.
Zie: Nakoming van verbintenissen, Vergoeding.
Adequaat.
Zie: Nut, Redelijkheid.
Afwezigheid, 62.
Zie ook: Overlijden.
Alimentatie.
Zie: Onderhoudsplicht.
Ambulantiedienst, 41.
Andermans zaak, 33, 36.
Animus donandi, 58.
Animus negotia aliena gerendi.
Zie: Beweegredenen, Willens en wettens.
Baattrekking, 7, 8.
Baatzuchtigheid.
Zie: Eigenbelang.
Beding ten behoeve van een derde.
— aanvaarding, 14, 16, 105.
— begrip, 10.
— en zaakwaarneming, 10, 105.
Bedoeling.
Zie: Beweegredenen.
Beheer.
— nalatenschap, 36.
— rekening, 74.
Zie ook: Daden van beheer, Rekening, Verantwoording.
Behoorlijke zaakwaarneming.
— gevolgen, 6, 78.
— niet —, 78, 98.
— vergelijking met zorgplicht, 79.
— voorwaarde, 12, 54, 61, 79, 97.
Bekrachtiging.
— sterkmaking, 12.
Zie ook: Goedkeuring.
Bekwaamheid.
— belanghebbende, 27.
— goedkeuring, 106.
Zie ook: Onbekwaamheid.
Belanghebbende.
— afwezigheid, 62.
— begrip, 3.
— bekwaamheid, 27.
— faillissement, 62.
— goedkeuring, 6, 12, 78, 103 en volg.
— hoofdelijkheid, 5, 92.
— in staat zelf te handelen, 48, 62.
— kennis van de zaakwaarneming, 5, 62, 106.
— leiding van de zaak, 2, 5, 61-62.
— onbekwaamheid, 50, 62, 93.
— onbekwame zaakwaarnemer, 76.
— onmogelijkheid van wilsuiting, 50.
— onwetend, 50.
— persoon, 33.
— pluraliteit, 5, 92.
— solidariteit, 5, 92.
— terminologie, 3.
— verbintenissen, 78 en volg.
— verzet, 13, 31, 51-53, 62, 101.
Zie ook: Nakoming van verbintenissen, Uitgaven en kosten, Vergoeding.
Belangloosheid.
Zie: Hulpvaardigheid.
Beloning.
— lastgeving, 89.
— Nederland, 90, 91.

- principe, 57, 91.
- recht, 89.
- Bemoeiing.
  - Zie: Inmenging.
- Beperking.
  - Zie: Matiging.
- Beroep, 57, 89-91.
- Beschikking.
  - Zie: Daden van beschikking.
- Bewegredenen.
  - beding ten behoeve van een derde, 10.
  - Nederlandse recht, 56.
  - Romeins recht, 14.
  - sterkmaking, 12.
  - zaakwaarneming, 10, 12, 14, 55 en volg., 89.
- Bewijs, 107.
- Bewijslast.
  - goedkeuring, 104.
  - overmacht, 69.
  - schenking, 58.
  - zaakwaarneming *non alieno nomine*, 82.
- Bewijsmiddelen, 107.
- Bezwarende titel, 57, 89.
  - Zie ook: Beloning, Ereloon.
- Bijhorigheden.
  - lastgeving, 66.
  - Nederlandse recht, 18.
  - voortzettingplicht, 65.
  - zorgplicht, 5, 18, 65, 66.
- Brand, 41 en volg., 52, 85.
- Brandweer, 29, 41.

- Centrumgemeente, 41.
- Cliëntele, 85.
- Contract.
  - Engelse recht, 20.
  - verplichting uit —, 39, 51.
- C.O.O., 41.
- Culpa*.
  - Zie: Huisvader, Matiging, Nalatigheid, Schade, Vergoeding, Zorg.

- Daden van beheer en van beschikking, 34, 49.
- Dagvaarding, 75.
- Derde.
  - goede trouw, 98.
  - kwijtschrift, 82, 104.
  - rechtstreekse vordering, 101, 104.
  - verhaal.
  - — goedkeuring, 104 en volg.
  - — onbekwame zaakwaarnemer, 76, 99.
  - — tegen belanghebbende, 78, 81-82, 95 en volg.
- — tegen zaakwaarnemer, 81-82, 101, 104.
- vermogensverschuiving zonder rechtsgrond, 101.
- zijdelingse vordering, 82, 101.
- Dienst.
  - Zie: Hulpvaardigheid, Openbare dienst, Spontaan.
- Dienst 900, 41.
- Dood.
  - Zie: Overlijden.
- Duitse recht.
  - begrip zaakwaarneming, 22.
  - noodzaakvereiste, 22.
  - verzet van belanghebbende, 23.
  - wederzijdse verplichtingen, 23-24.
- Dwaling.
  - persoon van belanghebbende, 33.
  - waargenomen zaak, 33, 36.
  - Zie ook: Vermogensverschuiving zonder rechtsgrond.

- Echtscheiding, 34.
- E.E.G.-Richtlijn, 96.
- Eenzijdige rechtshandeling, 95.
- Egoïstisch motief.
  - Zie: Bewegredenen, Eigenbelang.
- Eigenaar, 41.
  - Zie ook: Belanghebbende.
- Eigenbelang, 37.
- Eigen beweging.
  - Zie: Spontaan.
- Eigen zaak, 33, 36.
- Einde.
  - lastgeving.
  - — opzegging, 5, 66.
  - — onmogelijkheid van voortzetting, 64.
  - sterkmaking, 11.
  - zaakwaarneming.
  - — overname door belanghebbende, 2, 5, 23, 61, 62.
  - — overlijden van waarnemer, 63.
- Engelse recht, 20, 21.
- Ereloon, 89, 91.
- Erfgenamen.
  - beheer van nalatenschap, 36.
  - van belanghebbende, 2, 5, 61, 62.
  - van waarnemer, 63.
- Erkenning.
  - natuurlijk kind, 34, 97.
- Extrapatrimoniale rechten, 34, 35.

- Faillissement, 62.
  - Zie ook: Overlijden.
- Frans recht.
  - zaakwaarneming door de overheid, 31.

- Gemeente.
 — belanghebbende, 27.
 — brandweer, 41.
 — financiën, 31.
 — veldwachter, 32.
- Gemene zaak.
 Zie: Onverdeeldheid.
- Geneesheer, 89.
- Geneeskundig ingrijpen, 35.
- Gestor.*
 Zie: Zaakwaarnemer.
- Gevaar.
 Zie: Hulp aan in gevaar verkerende personen.
- Gevolgen.
 — onbekwaamheid van zaakwaarnemer, 76.
 — vermogensverschuiving zonder rechtsgrond, 8.
 — zaakwaarneming, 8, 60 en volg.
 Zie ook: Verplichtingen.
- Gewoonterecht, 15 en volg.
- Goede trouw, 98.
- Goedkeuring.
 — belanghebbende, 6, 12, 78, 96, 102 en volg.
 — bewijs, 106.
 — bewijslast, 104.
 — Duitse recht, 24.
 — gevolgen, 78, 103.
 — onbehoorlijke zaakwaarneming, 78.
 — rechtspersoon, 96.
 — sterkmaking, 11.
 — stilzwijgende, 106.
 — terugwerkende kracht, 6, 103, 104.
 — — ten nadele van derden, 105.
 — uitdrukkelijke, 106.
 — vormen, 106.
 Zie ook: Lastgeving.
- Gouverneur, 41.
- Handeling.
 Zie: Eenzijdige rechtshandeling, Materiële handeling, Naam, Rechtshandeling.
- Handelingsbekwaamheid.
 Zie: Bekwaamheid.
- Herberg, 85.
- Herroeping, 10.
- Honorarium.
 Zie: Ereloon.
- Hoofdelijkheid.
 — pluraliteit van lastgevers, 5.
 — pluraliteit van belanghebbenden, 5, 92.
- Hotel, 51, 85.
- Huisvader (goed —).
 — aansprakelijkheid, 17, 67.
 — begrip, 67.
- Hulp aan in gevaar verkerende personen, 43, 52.
- Hulpvaardigheid.
 — recht op schadevergoeding, 85.
 — vereiste van zaakwaarneming, 2, 12, 55 en volg.
 — zorgplicht, 67.
- Huur van diensten.
 Zie: Aanneming van werk.
- Huurverlenging, 95.
- Huwelijk, 34.
- Ingrekestelling, 75.
- Inlichtingsplicht.
 — Duitse recht, 22.
 — erfgenamen, 63.
 — zaakwaarnemer, 67.
- Inmenging in andermans rechts sfeer.
 — Duitse recht, 22.
 — Engelse recht, 20.
 — noodzakelijke, 54.
 — ongewenste, 20, 22, 54.
 — ongeoorloofde, 45, 51.
 — openbare dienst, 31.
 Zie ook: Onrechtmatige daad.
- Intrest.
 Zie: Rente.
- Klanten.
 Zie: Cliënte.
- Kleren, 85.
- Kosten.
 Zie: Uitgaven en kosten.
- Krankzinnige, 32.
- Kwijtschrift, 82, 103.
- Lastgeving.
 — begrip, 4-6, 66.
 — beloning, 89.
 — einde, 5, 64, 66.
 — gevolgen, 39, 73.
 — goedgekeurde zaakwaarneming, 6, 103.
 — onmogelijkheid van voortzetting, 64.
 — opzegging, 5, 66.
 — overlijden van lastgever, 66.
 — *ratihabito*, 6, 103.
 — rekening, 74.
 — rente, 84.
 — retentierecht, 88.
 — stilzwijgende, 5, 50, 62.
 — uitdrukkelijke, 62.
- Lasthebber.
 Zie: Lastgeving.
- Lening, 70.
- Leiding van de zaak, 2, 5, 61.

- Levensonderhoud.
— gederfd, 87.
Zie ook: Onderhoudsplicht.
- Loon.
— gederfd —, 85.
Zie ook: Beloning.
- Mandaat.
Zie: Lastgeving.
- Materiële handeling, 34.
- Matiging.
— grond, 68.
— van schadevergoeding, 68-69.
- Medeëigendom.
Zie: Onverdeeldheid.
- Meester.
Zie: Belanghebbende.
- Misbruik van vertrouwen, 74.
Zie ook: Rekening, Teruggave.
- Misdrijf.
— strafrecht, 74.
— onbekwame zaakwaarnemer, 76.
— onrechtmatige daad, 45, 51, 76.
- Misslagen.
Zie: Nalatigheid, Vergoeding, Zorg.
- Motief.
Zie: Beweegredenen.
- Naam.
— in eigen —, 10, 78, 82, 94, 101, 104.
— in — van de belanghebbende, 78, 81, 94-100.
— in — van een op te richten rechts-persoon, 96.
- Nakoming van verbintenissen.
— *actio negotiorum gestorum*.
— — *contraria*, 14, 59, 83.
— — *directa*, 14, 74.
Zie ook: Contract, Rekening, Verantwoording, Vergoeding, Wettelijke verplichting.
- Nalatenschap, 36.
- Nalatigheid, 67.
Zie ook: Zorg.
- Natuurlijk kind, 34, 97.
- Nederlandse recht.
— begrip zaakwaarneming, 18.
— beloning, 90-91.
— beweegredenen, 54.
— gevolgen, 19.
— matiging, 69.
— nietigheid, 77.
— noodzaakvereiste, 46, 48.
— onbekwaamheid van de waarnemer, 77.
— Ontwerp van een nieuw B.W., zie dat woord.
- openbare dienst, 32.
— overleg met belanghebbende, 48.
— overlijden van de waarnemer, 87.
— spontaan, 44.
— verbintenissen, 19.
— vergoeding, 87.
— voortzettingplicht, 64.
— vrijgevigheid, 59.
- Nietigheid.
— onbekwaamheid van de zaakwaarnemer, 76.
- Nomen*.
Zie: Naam.
- Noodrecht.
— publiekrechtelijke zaakwaarneming, 32.
- Noodtoestand, 31.
- Noodzaakvereiste.
— Duitse recht, 22.
— Nederlandse recht, 18, 46.
— sterkmaking, 12.
— zaakwaarneming, 12, 13, 18, 22, 26, 39, 45-55, 61, 83, 91, 97.
- Nut.
— begrip, 80.
— beoordeling, 80, 86.
— gedeeltelijk, 83.
— geen, 81.
— vereiste, 26, 34, 45, 51, 95.
— vergoeding, 79.
- Nuteloosheid.
— beoordeling, 86.
— poging tot redding, 88.
— vergoeding, 79, 86.
— verhaal van derde, 101.
— zorgplicht, 72.
- Nuttige of noodzakelijke uitgaven.
Zie: Uitgaven en kosten.
- Onbaatzuchtigheid.
Zie: Hulpvaardigheid.
- Onbekwaamheid.
— belanghebbende, 50, 62, 93, 100.
— zaakwaarnemer, 76, 77, 99.
Zie ook: Nietigheid, Vermogensverschuiwing zonder rechtsgrond.
- Onderhoudsplicht, 51.
— Duitse recht, 23.
- Onderlinge hulpverlening tussen gemeenten, 41.
- Oneigenlijke contracten.
— begrip, 20.
— Engelse recht, 20.
— Nederlandse recht, 19.
— zaakwaarneming, 17.
- Ongegronde verrijking.
Zie: Vermogensverschuiwing zonder rechtsgrond.
- Ongeschreven recht, 44.

- Ongeval, 41, 43, 52.
 Onmogelijkheid.
 — voortzetting, 64.
 — wilsuïting, 50.
 Onrechtmatige daad.
 — Engelse recht, 20.
 — ongeoorloofde inmenging, 45, 51.
 — schadeloosstelling, 13, 40, 45, 51.
 — en zaakwaarneming, 13.
 Onthouding.
 — strafbare, 43, 52.
 Ontwerp van een nieuw B.W.
 — begrip zaakwaarneming, 18.
 — classificatie zaakwaarneming, 19.
 — noodzaakvereïste, 46.
 — ongeschreven recht, 44.
 — terminologie, 3.
 — vergoeding voor overlijden, 87.
 — verzet, 53.
 — voortzettingsplicht, 64.
 Onverdeeldheid, 37.
 Onvermogende, 85.
 Onverschuldigde betaling, 36, 74.
 Onvoorzichtigheid, 85.
 Onweer, 48.
 Oorzakelijk verband.
 — vermogensverschuïving zonder rechtsgrond, 7.
 Openbare dienst, 26 en volg., 38.
 — wettelijke verplichting, 38, 41.
 Opvoeding.
 — van andermand kinderen, 35.
 Opzegging.
 — gevolgen tegenover derden, 95.
 — lastgeving, 5, 66.
 — zaakwaarneming, 5.
 Overeenkomst.
 — verplichting uit —, 39.
 Zie ook: Aanneming van werk, Arbeidsovereenkomst, Lastgeving.
 Overheid.
 Zie: Openbare dienst.
 Overleg.
 — met belanghebbende, 48.
 Overlijden.
 — belanghebbende, 62.
 — zaakwaarnemer, 63.
 — vergoeding, 87.
 Overmacht.
 — aansprakelijkheid, 69.
 — voortzettingsplicht, 64.
 Overnemer.
 — de leiding van de zaak, 2, 5, 61, 62.
 — Duitse recht, 23.
 Overstroming, 43, 52.
 Patrimoniale rechten, 35.
 Persoonlijk recht, 34, 63.
 Poging tot redding.
 Zie: Nutteloosheid.
Ratihabitio.
 Zie: Goedkeuring.
 Rechtsband.
 — derde, 78, 104.
 — onbekwame belanghebbende, 100.
 — sterkmaking, 12.
 — zaakwaarneming, 5, 8, 10, 12, 43.
 Rechtsgeding, 34, 97.
 Rechtsgrond.
 — afwezigheid van —, 7.
 Zie ook: Oorzaak, Spontaan, Vermogensverschuïving zonder rechtsgrond.
 Rechtshandeling.
 — daden van beheer en van beschikking, 34.
 — eenzijdige, 58.
 — lastgeving, 5.
 — oorsprong, 8.
 — persoonlijke aard, 34.
 — Romeins recht, 14.
 — vertegenwoordiging, 5.
 — voorwerp van zaakwaarneming, 34.
 Rechtspersoon.
 — administratief recht, 28, 29.
 — op te richten —, 96.
 Rechtstreekse vordering.
 Zie: Vordering.
 Rechtsvergelijking, 18 en volg.
 Rechtsverhouding.
 Zie: Rechtsband.
 Redelijkheid.
 — Ontwerp nieuw B.W., 18, 46, 64.
 — uitgaven, 83.
 — verzet, 51, 52.
 — voortzetting, 64.
 Zie ook: Noodzakelijkheid.
 Rekening.
 — *actio negotiorum gestororum directa*, 14.
 — dagvaarding, 75.
 — erfgenamen van waarnemer, 63.
 — ingebrekestelling, 75.
 — Romeins recht, 14.
 — verplichting, 74.
 — weigering, 74.
 Zie ook: Verantwoording.
 Rekenschap.
 Zie: Rekening, Verantwoording.
 Renteverplichting, 75, 84.
 Retentierecht, 88.
 Risico, 12.
 Romeins recht, 14.

- Salaris.
Zie: Beloning.
- Schade.
— Duitse recht, 23.
— gebrek aan zorg, 67, 79.
— gevolg van zaakwaarneming, 85.
— nalatigheid, 67.
— nutteloze zaakwaarneming, 72.
— onder voorwendsel een dienst te bewijzen, 13.
— onrechtmatige daad, 40.
— onvoorzichtigheid, 85.
- Schadeloosstelling.
— nutteloze zaakwaarneming, 72.
— onrechtmatige daad, 13, 40, 45, 51.
— schade uit zaakwaarneming, 85.
- Scheiding der machten, 27, 28, 31, 32.
- Schenking, 58.
- Schijnbevoegdheid, 31.
- Schipbreuk, 43, 52.
- Schuld.
— inmenging, 13, 20, 22, 45, 51.
— matiging, 68.
— nutteloze zaakwaarneming, 79.
- Solidariteit.
Zie: Hoofdelijkheid.
- Spontaan.
— gevolgen, 63, 65.
— lastgeving, 4, 5.
— vereiste van zaakwaarneming, 1, 2, 12, 63, 65.
- Sterkmaking.
— begrip, 11.
— vergelijking met zaakwaarneming, 11, 12.
- Teruggave.
— weigering, 73, 88.
Zie ook: Misbruik van vertrouwen, Retentierecht.
- Testament, 34.
- Toekomstig rechtspersoon, 96.
- Toerekening, 74.
- Toeval, 70.
Zie ook: Overmacht.
- Tort, 20.
- Uitgaven en kosten.
— brandweer, 41.
— behoorlijke zaakwaarneming, 61, 78, 79.
— Engelse recht, 20.
— hulp aan in gevaar verkerende personen, 43.
— nuttige of noodzakelijke.
— — begrip, 54, 83.
— — onderscheid, 83.
- — vergoeding, 2, 78, 82.
— overdreven, 83.
— vergoeding, 2, 78, 82.
— vermogensverschuiving zonder rechtsgrond, 8.
- Vennootschap.
Zie: Rechtspersoon.
- Verantwoordelijkheid, 67, 68.
Zie ook: Huisvader, Zorg.
- Verantwoording.
— erfgenamen van zaakwaarnemer, 63.
— zaakwaarnemer, 74.
Zie ook: Rekening.
- Verbeteringswerken.
— gemene zaak, 36.
— vergoeding, 83.
- Verbintenis.
— gewoonterecht, 16.
— wederkerige, 2.
Zie ook: Vergoeding, Voortzetting, Zorg.
- Vergoeding.
— *actio negotiorum gestorum contraria*, 14, 59, 83.
— *actio negotiorum gestorum directa*, 14, 74.
— behoorlijke zaakwaarneming, 6, 78, 98.
— brandweer, 41.
— Duitse recht, 23, 24.
— Engelse recht, 20.
— gedeeltelijke, 8, 83.
— gewoonterecht, 16.
— matiging, 68.
— nalatigheid, 67, 72.
— Nederland, 19.
— nutteloze zaakwaarneming, 72, 79, 86.
— Romeins recht, 14.
— sterkmaking, 11.
— uitgaven en kosten, zie dat woord.
— vermogensverschuiving zonder rechtsgrond, 4, 7, 8, 76.
Zie ook: Schadeloosstelling.
- Verkoop, 45.
- Verlies.
— van de zaak, 69-70.
— voorkomen, 80.
Zie ook: Loon (gederfd).
- Vermindering.
Zie: Matiging.
- Vermogensrechten.
Zie: Patrimoniale rechten.
- Vermogensverschuiving zonder rechtsgrond.
— begrip, 7.
— derde, 101.
— Duitse recht, 24.
— onbehoorlijke zaakwaarneming, 78.
— onbekwame zaakwaarnemer, 76.

- overheid, 31.
- rechtsvordering, 9, 24, 31, 36.
- — subsidiariteit, 9.
- — van derde, 101.
- vergelijking met zaakwaarneming, 4, 7-9, 18, 56.
- vergoeding, 4, 7, 8, 76.
- vereisten, 7.
- Verpleging, 41.
- Verplichtingen.
  - Zie: Contract, Inlichting, Ongeschreven recht, Rente, Vergoeding, Voltooiing, Voortzetting, Wettelijke verplichting, Zorg.
- Verrijking.
  - van belanghebbende, 80.
  - Zie ook: Vermogensverschuiving zonder rechtsgrond.
- Vertegenwoordiging.
  - contractueel, 6, 81, 95, 96.
  - in rechte, 97.
  - Zie ook: Lastgeving.
- Verwittiging.
  - Zie: Inlichting.
- Verzet, 13, 31, 51-53, 62, 106.
  - Duitse recht, 23.
  - onredelijk, 51.
  - onwettig, 52, 53.
  - redelijk, 51.
  - Zie ook: Inmenging, Onrechtmatige daad.
- Voltooiingsplicht, 2, 5, 61-66.
  - Zie ook: Voortzettingplicht.
- Voogd, 38.
- Voordeel.
  - voor belanghebbende, zie: Nut.
  - voor zaakwaarnemer, 37, 54.
- Voortzettingplicht, 17, 62-66.
  - Duitse recht, 23.
  - einde, 63, 64.
  - erfgenamen, 62.
  - Nederland, 18, 19, 48, 64.
  - overmacht, 64.
  - voltooien, 2, 5, 61.
- Vordering.
  - nietigheid, 76.
  - onbekwaamheid, 76, 100.
  - rechtstreekse —, 71, 104.
  - — derde ter goede trouw, 98.
  - vennootschap in oprichting, 96.
  - zijdelingse —, 71, 82.
  - Zie ook: Nakoming van verbintenissen, Vergoeding, Vermogensverschuiving zonder rechtsgrond.
- Vrijgevigheid.
  - beding ten behoeve van een derde, 10.
  - niet uit —, 1, 10, 58-59.
  - Zie ook: Hulpvaardigheid, Schenking.
- Vrijwillig.
  - Zie: Spontaan.
- Waarnemer.
  - Zie: Zaakwaarnemer.
- Wederkerigheid, 2, 61.
  - Duitse recht, 24.
- Wettelijke verplichting.
  - algemeen, 38, 40-41, 51, 54.
  - art. 422 *bis* en *ter* S.W., 43.
- Willens en wetens, 36, 37.
- Willekeurig optreden.
  - Zie: Inmenging.
- Wilsuiting, 77.
  - onmogelijkheid, 50.
- Winstoogmerk.
  - Zie: Beloning.
- Zaakwaarnemer.
  - begrip, 3.
  - erfgenamen, 62.
  - onbekwaamheid, 76, 77.
  - overlijden, 62.
  - terminologie, 3.
- Ziekenhuis, 32, 41.
- Ziekte, 41, 85.
- Zijdelingse vordering.
  - Zie: Vordering.
- Zorg.
  - aangestelde, 71.
  - behoorlijke zaakwaarneming, 79.
  - Duitse recht, 23.
  - huisvader (goed —), 17, 67.
  - matiging van schadevergoeding, 68, 69.
  - nutteloze zaakwaarneming, 72.
  - verlies, 69, 70.

BIBLIOGRAFIE

---

1. België.

- BUCH. — *L'application des règles des quasi-contrats aux administrations communales*, R.C.J.B., 1963, blz. 205 en volg.
- DE BERSAQUES. — *Le caractère subsidiaire de l'action de in rem verso*, R.C.J.B., 1957, blz. 120 en volg.
- LIMPENS. — *De zaakwaarneming in het administratief recht*, T. Best., 1948, blz. 65-76.
- LIMPENS en KRUITHOF. — *Examen de jurisprudence, 1960-1963*, R.C.J.B., 164, blz. 517 tot 519.
- LIMPENS en PAULUS. — *De zaakwaarneming naar Belgisch recht*, Preadvies voor de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland, 1968.
- P.B. — Tw. *Gestion d'affaires*.
- R.P.D.B. — Tw. *Quasi-contrat*, nrs 1-114.
- SCHELTEMA. — *Zaakwaarneming in België en Nederland*, T.P.R., 1969, blz. 339-346.
- WUILBAUT. — *Principes de la responsabilité des pouvoirs publics en Belgique*, Rev. Adm., 1936, blz. 341 en volg.

Men raadplege verder de algemene werken over het verbintenissenrecht.

2. Frankrijk.

- CROUZEL. — *De l'ingérence dans les affaires d'autrui*, Rec. de législation de Toulouse, 1910.
- DUCOMBEAU. — *De la gestion d'affaires en droit administratif*, Bordeaux, 1922.
- GENY. — *Essai d'une théorie générale de la collaboration des administrés avec l'administration*, Sirey, 1930.
- GORE. — *Dalloz, Rép. Prat.*, 1953, Tw. *Gestion d'affaires*, blz. 876 tot 889 (zie ook aanvulling van 1968).
- GORE. — *Le fondement de la gestion d'affaires, source autonome et générale d'obligations*, Rec. Dall., 1953, Chron., 38.
- JUR. FRANÇAISE. — 1807-1952, Tw. *Gestion d'affaires*, blz. 150 tot 154.
- LABBE. — *Les effets de la ratification des actes d'un gérant d'affaires*, 1856.
- PICARD. — *La gestion d'affaires dans la jurisprudence contemporaine*, Rev. Trim. Dr. Civ., 1921, blz. 419, en 1922, blz. 5.
- P.F. — Tw. *Affaires (gestion)*.

ROQUES. — *De la notion d'enrichissement sans cause en droit administratif*, Montpellier, 1930, blz. 93.

VIZIOZ. — *La notion du quasi-contrat*, Bordeaux, 1912, blz. 263.

Men raadplege verder de algemene werken over verbintenissenrecht.

3. Nederland.

ASSER-RUTTEN. — *Asser's Handleiding*, III, 1968.

DIEPHUIS. — *Het Nederlandsch Burgerlijk Recht*, XI, Groningen, 1888, blz. 11-38.

HOFMANN. — *Het Nederlands verbintenissenrecht*, Groningen, 1959, blz. 275 en volg.

HOFMANN. — *Het Nederlands verbintenissenrecht* (bewerkt door Drion en Wiersma), Groningen, 1968, blz. 2-15.

PITLO. — *Het verbintenissenrecht*, Haarlem, 1964, blz. 202 en volg.

RAS. — *Zaakwaarneming naar Nederlands recht*, Preadvies voor de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het Recht van België en Nederland, 1968.

SCHELTEMA. — Zie onder België.

SUYLING. — *Inleiding tot het burgerlijk recht*, Haarlem, 1936, blz. 327-333.

VAN BRAKEL. — *Leerboek van het Nederlandse verbintenissenrecht*, I, Zwolle, 1948, blz. 566 en volg.

VERBURG. — *De vrijwillige zaakwaarneming - Enige theoretische en practische beschouwingen*, Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam, 1949.

TITEL I

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

HOOFDSTUK I

Bepaling en hoofdkenmerken van de zaakwaarneming

1. — Het Burgerlijk Wetboek geeft geen definitie van zaakwaarneming. Over het algemeen wordt echter aangenomen dat er zaakwaarneming is, wanneer iemand ingeval van nood andermans zaken behartigt, zonder daartoe wettelijke of contractueel verplicht te zijn, niet uit vrijgevigheid, maar om hem een dienst te bewijzen (De Page, II, nr 1069; — Dekkers, II, nr 298; — Laurent, XX, blz. 340; — Kluyskens, I, nr 347; — Planiol et Ripert, VII, blz. 5; — Arntz, II, nr 459).

Als klassiek voorbeeld van zaakwaarneming wordt het volgend geval gegeven. Iemand is op reis. Tijdens zijn afwezigheid wordt het dak van zijn huis vernield door een storm. Een buur laat het dak herstellen. Hij doet hiervoor uitgaven, sluit overeenkomsten met derden, enz. De buurman treedt dan op als zaakwaarnemer. Hij heeft spontaan, in een geval van nood, andermans zaak behartigd, met de bedoeling een dienst te bewijzen (De Page, II, nr 1069; — Kluyskens, I, nr 347).

2. — Zaakwaarneming is dus het bewijzen van een dienst aan een ander (De Page, II, nr 1069). De zaakwaarnemer geeft blijk van een gevoel van samenhangigheid. Hij wil beletten dat iemand anders schade zou lijden.

De wetgever heeft het dan ook billijk geoordeeld dat hij die, ingeval van nood, andermans zaak spontaan waarneemt, vergoed wordt voor de door hem gedane uitgaven. Daarom heeft hij van de zaakwaarneming een bron van verbintenissen gemaakt. « La gestion d'affaires », zegt Goré, « c'est une sanction du devoir moral d'entraide » (Goré, *Le fondement de la gestion d'affaires, source autonome et générale d'obligations*, Rec. Dall., 1953, chron., 38).

De verbintenissen die uit de zaakwaarneming ontstaan, zijn wederkerig. Zo zal hij wiens zaak behoorlijk werd waargenomen, de verbintenissen moeten nakomen die in zijn naam door de waarnemer zijn aangegaan, deze moeten schadeloos stellen voor alle persoonlijke verbintenissen die

hij op zich heeft genomen en hem alle nuttige of noodzakelijke uitgaven vergoeden (art. 1375 B.W.; — zie verder, nrs 78 en volg.).

Aan de andere kant dient de waarnemer de zaakwaarneming voort te zetten en te voltooien, totdat de belanghebbende (art. 1372 B.W.) of diens erfgenaam (art. 1373 B.W.) de leiding van de zaak kan overnemen (zie verder, nrs 62 en volg.). Hij zal bovendien aan de zaakwaarneming alle zorgen moeten besteden van een goed huisvader (art. 1374 B.W.; — zie verder, nr 67).

Terminologie.

3. — Hij die andermans zaak waarneemt wordt *gestor*, zaakwaarnemer of waarnemer genoemd (art. 1374 en 1375 B.W.). De persoon wiens zaak wordt waargenomen, noemt het burgerlijk wetboek in de Franse tekst *mâitre* (art. 1373 en 1375) of *propriétaire* (art. 1372 B.W.), in de Nederlandse tekst, vastgesteld bij de wet van 30 december 1961, uitsluitend *eigenaar*.

Het Nederlands burgerlijk wetboek neemt genoegen met de omschrijving « degene wiens belangen zijn waargenomen » (art. 1390, 1391, 1393).

Het gebruik van de termen « eigenaar » en « meester » (*mâitre*) is evenwel vatbaar voor kritiek. De persoon wiens belangen worden waargenomen, moet immers niet noodzakelijk een meester of een eigenaar zijn. De wetsbepalingen betreffende de zaakwaarneming zijn ook toepasselijk op een huurder of pachter. Het is dan ook beter te spreken van « belanghebbende » (Kluyskens, I, nr 347). Het ontwerp voor een nieuw Nederlands burgerlijk wetboek gebruikt trouwens ook deze term (art. 6.4.1.2, 6.4.1.3, 6.4.1.4, 6.4.1.5.).

HOOFDSTUK II

Vergelijking met verwante rechtsfiguren

4. — Vaak wordt de zaakwaarneming verward met andere rechtsfiguren, die er een zekere gelijkenis mee vertonen. Dit is voornamelijk het geval met de lastgeving en de vermogensverschuiving zonder oorzaak.

Sommige auteurs beweren dat de zaakwaarneming als het ware een tussenstadium is tussen de lastgeving en de vermogensverschuiving zonder oorzaak (De Page, II, nr 1070 ; — Demogue, III, blz. 25). Zaakwaarneming is minder dan lastgeving. De zaakwaarnemer handelt immers zonder mandaat. Hij komt spontaan tussen. Zij is echter meer dan vermogensverschuiving zonder oorzaak. De vergoeding is inderdaad vollediger bij zaakwaarneming dan bij vermogensverschuiving zonder oorzaak (zie verder, nr 8).

Een duidelijker onderscheiding dringt zich evenwel op.

1. Lastgeving.

5. — Lastgeving is een overeenkomst, waarbij een persoon een ander belast met het verrichten van een rechtshandeling in zijn naam en voor zijn rekening (art. 1984 B.W.). Bij zaakwaarneming daarentegen geschiedt het behartigen van andermans belangen *spontaan*, zonder dat daartoe een wettelijke of contractuele verplichting bestaat (De Page, II, nrs 1069, 1071 en 1074, A, 2° ; — Colin et Capitant, II, nr 952 ; — Cass., 17 juli 1925, *Pas.*, 1925, I, 364 ; — Cass., 2 juli 1948, *Pas.*, 1948, I, 492 ; — Cass., 12 sept. 1955, *Pas.*, 1956, I, 21 ; — Cass., 8 nov. 1956, *Pas.*, 1957, I, 244 ; — Luik, 21 jan. 1891, *Pas.*, 1891, II, 397 ; — Brussel, 9 juni 1934, *Pas.*, 1935, II, 6). Hierin ligt een eerste essentieel verschil tussen lastgeving en zaakwaarneming.

Bovendien moet de daad waarbij de lasthebber de lastgever vertegenwoordigt, noodzakelijk een *rechtshandeling* zijn, terwijl zaakwaarneming ook *materiële daden* tot voorwerp kan hebben (De Page, II, nr 1071 ; — Planiol et Ripert, XI, nr 1430 ; — Colin et Capitant, II, nr 928 ; — Josserand, II, nr 1400).

De lasthebber kan steeds de lastgeving opzeggen (art. 2007 B.W.). Zelfs ingeval van overlijden van de lastgever duurt zijn verbintenis enkel voort in zover er dringende noodzakelijkheid bestaat (art. 1991 B.W.). Daarentegen moet de zaakwaarnemer de zaakwaarneming voortzetten en voltooien totdat de belanghebbende (art. 1372 B.W.) of diens erfgenaam (art. 1373 B.W.) de leiding van de zaak kan overnemen.

In tegenstelling met de lasthebber, die zich niet om de *accessoria* van de zaak dient te bekommeren, moet de zaakwaarnemer zich belasten met alles wat bij de zaak behoort (art. 1372, eerste lid, *in fine* B.W.; — Kluyskens, I, nr 351, 2°; — *R.P.D.B.*, Tw. *Mandat*, nr 82).

Artikel 2002 B.W., waarbij bepaald wordt dat « wanneer verscheidene personen een lasthebber hebben aangesteld voor een gemeenschappelijke zaak, ieder van hen hoofdelijk jegens hem verbonden is voor alle gevolgen van de lastgeving », geldt niet voor zaakwaarneming (*R.P.D.B.*, Tw. *Quasi-Contrat*, nr 15).

Verder dient opgemerkt te worden dat het blote feit dat de belanghebbende op de hoogte is van de zaakwaarneming, nog niet betekent dat er stilzwijgende lastgeving is (De Page, II, nrs 1071 en 1074, A, 2°; — Kluyskens, I, nr 350, 4°). Artikel 1372 B.W. bepaalt immers uitdrukkelijk dat zaakwaarneming « met of buiten het weten van de belanghebbende » kan geschieden. De grens tussen zaakwaarneming met weten van de belanghebbende en stilzwijgende lastgeving zal aan de hand van de begeleidende omstandigheden moeten getrokken worden.

6. — Ondanks deze fundamentele verschillen, bestaan er toch tal van contactpunten tussen zaakwaarneming en lastgeving. Artikel 1372 B.W. bepaalt immers dat hij die vrijwillig een anders zaak waarneemt, hetzij met, hetzij buiten het weten van de eigenaar, zich onderwerpt « aan alle verplichtingen, die zouden ontstaan uit een uitdrukkelijke lastgeving, die hij van de eigenaar zou hebben gekregen ».

De goedkeuring door de belanghebbende stelt de zaakwaarneming trouwens achteraf met lastgeving gelijk (*ratihabitio mandato aequiparatur*; — De Page, II, nr 1071; — Planiol, II, nr 2283; — Cass., 20 juli 1883, *Pas.*, 1883, I, 347). Ingeval van goedkeuring verdwijnt de zaakwaarneming en treedt de lastgeving op de voorgrond. Het is alsof de belanghebbende de waarnemer had opgedragen te handelen, zoals deze het deed. Zulks verklaart dan ook de terugwerkende kracht van de goedkeuring (zie verder, nr 103).

Keurt de belanghebbende de waarneming echter niet goed, dan blijven toch de regels van zaakwaarneming gelden, voor zover blijkt dat de zaak van de belanghebbende behoorlijk is waargenomen (De Page, II, nrs 1071 en 1088). De goedkeuring voegt dus niets toe aan de zaakwaarneming als zodanig.

2. Vermogensverschuiving zonder oorzaak.

7. — Vermogensverschuiving zonder oorzaak is de feitelijke toestand, die geschapen wordt door de verrijking van een persoon ten nadele van een ander, zonder geldige oorzaak.

Er zijn vier vereisten :

- a) verrijking van een persoon ;
- b) verarming van een ander ;
- c) een oorzakelijk verband tussen beide gebeurtenissen ;
- d) de afwezigheid van een geldige juridische oorzaak van de vermogensverschuiving.

Om de onrechtvaardigheid die uit de vermogensverschuiving spruit goed te maken, heeft de rechtspraak, wanneer geen andere vordering openstaat, aan de benadeelde een vordering toegekend, ten belope van de baattrekking (De Page, III, nr 26; — Planiol et Ripert, VII, nr 752; — Aubry et Rau, IX, blz. 355; — Limpens, *De zaakwaarneming in het administratief recht*, T. Best., 1948, blz. 66).

8. — Vergelijkt men deze rechtsfiguur met zaakwaarneming, dan merkt men in de eerste plaats een verschil naar de o o r s p r o n g .

Bij zaakwaarneming vloeien de verbintenissen voort uit de bewuste rechtshandeling van de zaakwaarnemer; bij ongegronde verrijking daarentegen uit het louter feit van de vermogensverschuiving zonder oorzaak (Limpens, *o.c.*, blz. 66).

Ook met betrekking tot de gevolgen bestaat er een duidelijk onderscheid tussen zaakwaarneming en vermogensverschuiving zonder oorzaak. De belanghebbende moet de zaakwaarnemer al diens nuttige of noodzakelijke uitgaven terugbetalen, terwijl ingeval van vermogensverschuiving zonder oorzaak de verarmde slechts herstel kan vorderen van zijn verarming ten belope van de verrijking van de ander (De Page, II, nr 1072; — Limpens, *o.c.*, blz. 66). De vergoeding is bijgevolg vollediger bij zaakwaarneming dan bij vermogensverschuiving zonder oorzaak.

9. — De meerderheid van de rechtsleer (De Page, II, nr 1072; — Kluyskens, I, nr 360 *bis*; — Aubry et Rau, VI, nr 578; — Drakidis, *La subsidiarité, caractère spécifique et international de l'action d'enrichissement sans cause*, *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1961, nrs 577 en volg.) en ook de rechtspraak (Rb. Brussel, 20 maart 1962, *J.T.*, 1963, 14; — Rb. Charleroi, 7 febr. 1959, *J.T.*, 1960, 618; — Hrb. Brussel, 20 febr. 1962, *Jur. Comm. Brux.*, 1962, 97) neemt aan dat vermogensverschuiving zonder oorzaak een rechtsmiddel met een subsidiair karakter oplevert. De *actio de in rem verso* kan slechts ingesteld worden, wanneer de eiser over geen andere rechtsovereenkomst beschikt. Bijgevolg kan, wanneer er zaakwaarneming is, geen vermogensverschuiving zonder oorzaak ingeroepen worden. Slechts wanneer de vereisten voor zaakwaarneming niet aanwezig zijn, kan eventueel een *actio de in rem verso* ingesteld worden.

Deze zienswijze wordt vandaag evenwel sterk aangevochten (De Ber-saques, *Le caractère subsidiaire de l'action de in rem verso*, *R.C.J.B.*, 1957, blz. 120 en volg.).

3. Beding ten behoeve van een derde (art. 1121 B.W.).

10. — Op het eerste gezicht vertoont het beding ten behoeve van een derde zekere gelijkenis met zaakwaarneming. Sommige auteurs verdedigen zelfs de opvatting dat dit beding een vorm van zaakwaarneming is (Demolombe, XIV, nr 236; — Toullier, VI, nr 155; — Labbé, *Dissertation sur les effets de la ratification des actes d'un gérant d'affaires*, 1856, blz. 56 en noot in S., 1877, I, 393 en 1888, II, 49).

Zulks is evenwel onjuist. Tussen het beding ten behoeve van een derde

en zaakwaarneming bestaat geen enkel verband (De Page, II, nr 1073). Vooreerst zijn de psychologische beweegredenen die aan de basis liggen van beide rechtsfiguren volledig verschillend. Bij het beding ten behoeve van een derde handelt de stipulant werkelijk uit vrijgevigheid ten aanzien van de derde. Zaakwaarneming daarentegen is slechts een dienst die men een ander bewijst. De zaakwaarnemer handelt niet uit vrijgevigheid; hij wil enkel de goederen van de belanghebbende, die niet aanwezig is of zelf niet kan optreden, voor ondergang of schade behoeden (De Page, II, nr 1073; — Kluyskens, I, nr 43 *bis*; — Planiol et Ripert, VII, nr 724).

Bovendien bestaat er een fundamenteel technisch verschil tussen het beding ten behoeve van een derde en zaakwaarneming (De Page, II, nr 1073). De zaakwaarnemer kan de handelingen die hij in naam van de belanghebbende (*alieno nomine*) of in eigen naam (*non alieno nomine*) verricht heeft, niet herroepen. Bij het beding ten behoeve van een derde heeft de stipulant evenwel het recht om het beding te herroepen, zolang de beneficiant geen blijk heeft gegeven van zijn voornemen om het beding te aanvaarden (De Page, II, nr 1073; — Kluyskens, I, nr 43 *bis*).

4. Sterk m a k i n g .

11. — Artikel 1120 B.W. bepaalt dat «men zich kan sterk maken voor een derde door te beloven dat deze iets doen zal». Sterkmaking is dus een contract, waarbij iemand zich verbindt de verbintenis van een ander te bekomen (De Page, II, nr 730 *bis*).

Hij die zich sterk maakt belooft meer dan een eenvoudige poging om de derde te overhalen. Hij verbindt zich persoonlijk iets van de derde gedaan te krijgen. Indien hij daarin niet slaagt, is hij verplicht de medecontractant schadeloos te stellen (art. 1120 B.W.). Keurt degene voor wie hij zich sterk heeft gemaakt, de handeling evenwel goed, dan neemt de verplichting uit de sterkmaking een einde.

12. — Sommige auteurs beschouwen de sterkmaking als een zaakwaarneming waarvan het resultaat afhankelijk is van een latere bekrachtiging door de derde (Planiol et Ripert, II, nrs 613 en 659; — Labbé, *Les effets de la ratification des actes d'un gérant d'affaires*, 1856, blz. 56).

Er bestaan echter essentiële verschillen tussen sterkmaking en zaakwaarneming.

Ingevolge het contract van sterkmaking, ontstaat er uitsluitend een rechtsband tussen de sterkmaker en zijn medecontractant. De verbintenis van de sterkmaker blijft strikt persoonlijk. Principieel blijft de persoon voor wie iemand zich sterk heeft gemaakt, vreemd aan het contract; hij is volledig vrij de verbintenis te bekrachtigen of niet (De Page, II, nr 736; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2814; — Planiol et Ripert, VII, nr 732).

Bij zaakwaarneming bestaat er een rechtsband tussen de zaakwaarnemer en de belanghebbende, vanaf het ogenblik dat alle vereisten voor zaakwaarneming aanwezig zijn, ongeacht de goedkeuring door de belanghebbende. Contracteert de zaakwaarnemer met een derde in naam van de belanghebbende (*alieno nomine*), dan is deze rechtstreeks gebonden tegenover de derde, wanneer de zaak behoorlijk werd waargenomen (zie verder, nr 95).

Ook de bedoeling van de zaakwaarnemer is volledig anders dan die van de sterkmaker. De zaakwaarnemer wil een dienst bewijzen aan een ander. Hij handelt uit hulpvaardigheid (zie verder, nr 55). Zulks is niet vereist voor de sterkmaker. Deze kan met het om het even welke bedoeling bezield zijn.

Bovendien treedt de zaakwaarnemer op in een geval van nood. De noodzakelijkheid van het ingrijpen wordt trouwens als één van de belangrijkste bestanddelen van de zaakwaarneming beschouwd (zie verder, nr 45).

Het noodzaakvereiste is daarentegen zonder enig belang voor de sterkmaking. Het domein van de sterkmaking is dan ook veel ruimer dan dat van de zaakwaarneming (De Page, II, nr 736).

Zaakwaarneming en sterkmaking dienen dus duidelijk van elkaar onderscheiden te blijven. Dit sluit echter niet uit dat beide rechtsfiguren kunnen samengaan. Gelet op de zeer strenge voorwaarden, waarvan het bestaan van zaakwaarneming afhankelijk is, zal de persoon met wie de zaakwaarnemer in naam van de belanghebbende contracteert, dikwijls een sterkmaking vereisen. De schuldeiser vermindert aldus in aanzienlijke mate zijn risico (De Page, II, nr 736).

5. Onrechtmatige daad.

13. — Eén van de belangrijkste vereisten voor zaakwaarneming is dat de waarnemer gehandeld heeft uit *noodzaak*, hetzij de belanghebbende niet bij machte was zelf te handelen, hetzij die niet tijdig kon verwittigd worden (zie verder, nr 45). Is het optreden van de waarnemer niet door de omstandigheden gerechtvaardigd, dan staat men voor een onrechtmatige daad. In dit geval zal de belanghebbende vergoeding van de schade kunnen vorderen, op voorwaarde natuurlijk dat aan de vereisten voor een vordering uit onrechtmatige daad is voldaan.

Onrechtmatig is het, onder voorwendsel een dienst te bewijzen, voor andermans rekening handelingen te verrichten die schadelijk zijn voor de belanghebbende (Planiol et Ripert, VII, nr 726). Ook wanneer de belanghebbende zich tegen de zaakwaarneming verzet, maakt de inmenging van de zaakwaarnemer een onrechtmatige daad uit, tenzij de waarnemer op voor de belanghebbende *nuttige wijze* diens wettelijke of contractuele verbintenis uitvoert (Kluyskens, I, nr 350, 4°, *in fine*; — Planiol et Ripert, VII, nr 726; — zie verder, nr 51).

HOOFDSTUK III

Geschiedenis en rechtsvergelijking

1. Historische gegevens.

14. — In het Romeinse Recht werd aan de zaakwaarneming (*negotiorum gestio*) een zeer belangrijke plaats toegekend (Boek 1, *Rec. Dall.*, *De negotiis gestis*, III, 5; *Institutiones*, I, boek III, tit. XXVII).

Ingevolge de herhaalde oorlogen waren immers vele Romeinse burgers verplicht hun goederen onbeheerd achter te laten. Het was dan ook nodig de belangen van de afwezigen te beschermen. Daarom werd een edict uitgevaardigd, dat als volgt luidde: « Ait praetor: Si quis negotia alterius gesserit, iudicium dabo » (*Institutiones*, l.c.).

Zowel rechtshandelingen als materiële daden konden het voorwerp van de *negotiorum gestio* uitmaken (Cornil, *Droit romain*, blz. 367 en volg.).

Zaakwaarneming veronderstelde de bedoeling andermans belangen te behartigen (*animus negotia aliena gerendi*). Voor alle nuttige uitgaven diende de *negotiorum gestor* schadeloos gesteld te worden. Hij beschikte daarvoor over de *actio negotiorum gestorum contraria*. Hij had evenwel tot plicht aan de zaakwaarneming de zorgen te besteden van een goed huisvader. Tevens diende hij rekenschap te geven van zijn beheer. Tot het nakomen van deze verplichtingen kon hij gedwongen worden door de *actio negotiorum gestorum directa* (Cornil, *Droit romain*, blz. 367 en volg.; — De Page, II, nr 1069 bis; — Colin et Capitant, II, blz. 718).

15. — Het oude gewoonterecht nam deze rechtsfiguur over. Philippe de Remi, sire de Beaumanoir, beschouwde de zaakwaarneming als « une voie de service moult périlleuse à ceux qui s'entremettent » (*Coutumes de Clermont en Beauvaisis*, deel I, § XXIX, nr 12).

16. — In de 14e eeuw werden de verbintenissen die uit zaakwaarneming voortvloeien, reeds tamelijk nauwkeurig omschreven. « En prendre garde à la chose de aucuns par amitié sans procuracion se peut bien faire et de raison. Et que par tel amy sera fait pour autre doit être accepté de celuy pour qui s'est tourné à profit, et doit et est tenu à celuy qui ce service lui a fait les mises et despés que pour luy aura fait et presté raisonnablement. Et à ce est tenu de droit de besognes faites que les clerks appellent *de negotiis gestis* » (Boutillier, *Somme rurale*, tit. LIII, *Des besognes faites sans le commandement de celuy pour qui ce est fait*, blz. 334).

Volgens Domat eist de billijkheid dat hij die andermans zaak heeft waargenomen, vergoed wordt voor alle nuttige en redelijke uitgaven, die hij in het raam van de zaakwaarneming heeft gedaan (Domat, *Lois Civiles*, IV, boek II).

17. — De zaakwaarneming heeft weinig moeilijkheden ondervonden om opgenomen te worden in het burgerlijk wetboek. Zij werd gerangschikt in het hoofdstuk betreffende de oneigenlijke contracten. Door Treilhard werd erop gewezen dat « les engagements de cette espèce sont fondés sur l'équité naturelle, sur ces grands principes de morale profondément gravés dans le cœur de tous les hommes, qu'il faut faire aux autres ce que nous désirerions qu'ils fissent pour nous dans les mêmes circonstances » (*Exposé des motifs au Corps législatif*, *Loché*, VI, blz. 214).

Zowel door Treilhard als door Cambacérès werd evenwel beklemtoond dat misbruik bij inmenging in andermans zaken zoveel mogelijk dient vermeden te worden. Daarom werd de zaakwaarnemer de strenge plicht opgelegd de zaakwaarneming voort te zetten en te voltooien, totdat de belanghebbende in staat is om hierin zelf te voorzien, alsmede aan de zaakwaarneming de zorg te besteden van een goed huisvader (*Loché*, VI, blz. 261).

« De belangen van een afwezige behartigen », zei Cambacérès, « is een lofwaardige daad, die evenwel een werkelijk verraad zou worden, indien de waarnemer de zaakwaarneming willekeurig zou kunnen stopzetten ».

Gelijkaardige overwegingen vinden we weer in het rapport van Bertrand de Greuille aan het Tribunaat. « De bepalingen in verband met de zaakwaarneming », zo zei hij, « vinden hun oorsprong in de rede, de billijkheid en de beginselen van de moraal » (*Loché*, VI, blz. 283).

2. Rechtsvergelijking.

A. — Zaakwaarneming in het Nederlandse recht.

18. — Artikel 1390 Ned. B.W. omschrijft de zaakwaarneming als volgt : « Wanneer iemand vrijwillig, zonder daartoe last te hebben bekomen, eens anders zaak met of zonder deszelfs weten waarneemt, verbindt hij zich daardoor stilzwijgend om de waarneming voort te zetten en te voltooien, tot dat degene wiens belangen hij waarneemt in staat zij om in die zaak zelf te voorzien. Hij moet zich insgelijks belasten met al hetgeen tot die zaak behoort. Hij onderwerpt zich aan alle de verplichtingen welke hij zoude hebben moeten nakomen, ingeval hij bij eene uitdrukkelijke lastgeving was gemachtigd geworden ».

Het valt onmiddellijk op dat het Nederlandse recht de grenzen van de zaakwaarneming ruimer trekt dan de Belgische jurist. Het noodzaakvereiste, dat door de Belgische rechtspraak en rechtsleer als een van de belangrijkste vereisten voor zaakwaarneming wordt beschouwd, wordt in Nederland veel minder streng gesteld. Het ligt slechts opgesloten in de slotwoorden van artikel 1390, eerste lid : « tot dat degene wiens belangen hij waarneemt in staat zij om in die zaak zelf te voorzien ».

Het gevolg hiervan is dat in Nederland een veelvuldiger gebruik wordt

gemaakt van zaakwaarneming, terwijl men in België eerder een beroep doet op vermogensverschuiving zonder oorzaak.

Artikel 6.4.1.1. van het ontwerp N.B.W. definieert de zaakwaarneming als « het zich opzettelijk en op redelijke grond inlaten met de behartiging van eens anders belang, zonder de bevoegdheid daartoe aan een rechts-handeling of een elders in de wet geregelde rechtsverhouding te ontleen ».

19. — De verbintenissen uit zaakwaarneming worden door de wetgever gerubriceerd onder de verbintenissen die uit kracht van de wet ontstaan, in tegenstelling met de verbintenissen uit overeenkomst. Het ontwerp N.B.W. behandelt de zaakwaarneming in de titel « Verbintenissen uit andere bronnen dan onrechtmatige daad of overeenkomst » (titel 4 van boek 6).

Net als de Belgische wetgever legt ook de Nederlandse de zaakwaarnemer de plicht op « de waarneming voort te zetten en te voltooijen, tot dat degene wiens belangen hij waarneemt in staat zij om in die zaak zelf te voorzien » (art. 1390, eerste lid Ned. B.W.).

Verder is de zaakwaarnemer « gehouden opzigtelijk dat beheer de pligten van een goed huisvader te vervullen » (art. 1392, eerste lid Ned. B.W.).

Ook wat de verbintenissen van de belanghebbende betreft, is er een sterke gelijkenis tussen beide rechtstelsels. Artikel 1393 Ned. B.W. bepaalt immers dat « degene wiens belangen door een ander behoorlijk zijn waargenomen, gehouden is de verbindtenissen, door den waarnemer in zijnen naam aangegaan, na te komen, denzelfden schadeloos te stellen wegens alle persoonlijke door hem aangegane verbindtenissen, en aan hem alle nuttige en noodzakelijke uitgaven te vergoeden ».

B. — *Zaakwaarneming in het Engelse recht* (°).

20. — In het Engelse recht wordt nergens uitdrukkelijk van zaakwaarneming gesproken. Wel kent het, naast de *contracts* en de *torts*, ook *quasi-contracts*.

Het basisonderscheid tussen *Contract* en *Tort* bestaat erin dat *contracts* worden gevormd door de partijen zelf, terwijl de verplichtingen voortspruitende uit een *tort* aan de personen worden opgelegd door een rechtsregel (*the law*).

Daarnaast zijn er dan *quasi-contracts*. Lord Mansfield geeft hiervan de volgende definitie: « This kind of equitable action to recover back money which ought not in justice to be kept is very beneficial, and therefore much encouraged. It lies only for money which *ex aequo et bono* the defendant ought to refund ... it lies for money paid by mistake, or upon a consideration which happens to fail, or for money got through imposition (express or implied), or extortion or oppression, or an undue advantage taken of the plaintiff's situation, contrary to laws made for the protection of persons under those circumstances » (*Mases v. Macferlan* [1760], 2 *Burr.*, 1005-1012).

(°) De bijdrage in verband met het Engelse recht werd verzorgd door dr. jur. F. Vantomme.

In deze definitie vinden wij enkele van onze oneigenlijke contracten weer. Het Engelse recht verzet zich echter tegen het opdringen van verbintenissen aan een persoon « achter diens rug » (... « liabilities are not to be forced upon people behind their backs any more than you can confer a benefit upon a man against his will » ; — *Falcke v. Scottish Imperial Insurance Co* [1886], 34 Ch. D., 234-248). Het aanvaardt b.v. niet dat A zou worden vergoed door B, wanneer A een uitgave deed of een contract sloot ten behoeve van B, zonder dat er tussen partijen een ongeldige overeenkomst, een misverstand of enige andere aanleiding zou hebben bestaan (*Bonner v. Tottenham and Edmonton Society* [1899], I, Q.B., 161).

Een uitgave of een contract die verband houden met een wettelijke verplichting kunnen natuurlijk wel aanleiding geven tot vergoeding. Indien in het Engelse recht een verplichting bestond tot hulpverlening aan personen in nood (*quod non* : « thou shalt not kill but must not strive to keep alive »), en hieruit voor de hulpverlenende partij kosten zouden ontstaan, dan zou in tegenstelling met de opvatting van sommige Belgische auteurs, een actie op basis van een *quasi-contract* toewijsbaar zijn (zie verder, nr 43).

21. — **S a m e n v a t t e n d** kan men dus zeggen dat zaakwaarneming naar Engels recht niet bestaat, maar dat er zich wel gevallen kunnen voordoen die zeer dicht bij zaakwaarneming staan. Tevens dient de aandacht gevestigd te worden op het feit dat *quasi-contracts*, gevormd en gegroeid als figuren van de *Common Law*, geen afgesloten groep vormen, maar dat nieuwe omstandigheden en figuren door de rechter als *quasi-contracts* kunnen aanvaard worden.

C. — *Zaakwaarneming in het Duitse recht.*

22. — § 677 van het Duitse Bürgerliches Gesetzbuch omschrijft de zaakwaarneming (*Geschäftsführung ohne Auftrag*) als volgt : « Wie andermans zaak waarneemt, zonder daartoe opdracht gekregen te hebben of op enige andere wijze daartoe gerechtigd te zijn, moet de zaak voeren in het belang van en in overeenstemming met de werkelijke of vermoedelijke wil van de belanghebbende ».

Het noodzakelijkheidskarakter van de zaakwaarneming, dat in België als een essentieel bestanddeel van de zaakwaarneming wordt beschouwd, wordt in Duitsland niet uitdrukkelijk gesteld.

Toch wil ook de Duitse wetgever ongewenste bemoeiing in andermans zaken zoveel mogelijk vermijden. Dit blijkt uit § 681 B.G.B., waar de zaakwaarnemer de plicht wordt opgelegd de belanghebbende van de zaakwaarneming zo vlug als hij kan in te lichten. Hij dient zelfs de beslissing van de belanghebbende af te wachten, indien aan het uitstellen van de zaakwaarneming geen onmiddellijk gevaar verbonden is.

§ 677 B.G.B. spreekt enkel over de plichten van de zaakwaarnemer (*Geschäftsführer*), niet over die van de belanghebbende (*Geschäftsberr*). In Duitsland gaat men inderdaad uit van de opvatting dat zaakwaarneming een onvolkomen wederkerige « schuldverhouding » is (*eine unvollkommene zweiseitige Schuldverhaltung* ; — Palandt, *Bürgerliches Gesetzbuch*, bewerkt

door Danckelmann, Gramm, Hochne, Keidal, Lauterbach, blz. 557). Slechts de verplichtingen van de zaakwaarnemer ontstaan noodzakelijkerwijze.

23. — De zaakwaarnemer verbindt er zich dus toe de zaak te voeren in het belang van en in overeenstemming met de werkelijke of vermoedelijke wil van de belanghebbende. Men neemt algemeen aan dat het belang voor de wil gaat (*Sammlung der Reichsgericht, Rechtsprechung in Zivilsachen*, 149, blz. 207). Zijn zij met elkaar in strijd, dan dient de waarnemer het belang en niet de wil van de belanghebbende te volgen.

In tegenstelling met ons B.W. (art. 1372 en 1373), legt het Duits B.G.B. de zaakwaarnemer niet de verplichting op de zaak voort te zetten en te voltooien, totdat de belanghebbende of diens erfgenaam de leiding ervan kan overnemen. Slechts wanneer het stopzetten van de zaakwaarneming de belanghebbende schade zou berokkenen, is de waarnemer tot voortzetting verplicht (*Sammlung der Reichsgericht, Rechtsprechung in Zivilsachen*, 63, blz. 280).

Indien de zaakwaarneming geschiedt tegen de wil van de belanghebbende en de waarnemer zulks had moeten inzien, dient hij de schade die door zijn optreden aan de belanghebbende werd berokkend, te vergoeden (§ 678 B.G.B.).

In overeenstemming met de Belgische rechtsleer en rechtspraak bepaalt het B.G.B. evenwel uitdrukkelijk dat het verzet van de belanghebbende geen effect heeft, wanneer, zonder het optreden van de zaakwaarnemer, een verbintenis van de belanghebbende, waarvan de uitvoering het algemeen belang raakt, of een wettelijke onderhoudsplicht van de belanghebbende niet zou uitgevoerd worden (§ 679 B.G.B.).

24. — Er is reeds op gewezen dat de zaakwaarneming in Duitsland beschouwd wordt als een « onvolkomen wederkerige verbintenis ». De verbintenissen van de zaakwaarnemer ontstaan noodzakelijkerwijze. Die van de belanghebbende komen slechts tot stand indien de waarnemer heeft gehandeld in overeenstemming met de werkelijke of vermoedelijke wil van de belanghebbende. In dit geval dient hij dan ook vergoed te worden voor de uitgaven, die hij in het raam van de zaakwaarneming heeft gedaan (§ 683 B.G.B.).

Is het optreden van de zaakwaarnemer niet conform de werkelijke of vermoedelijke wil van de belanghebbende, dan zal de waarnemer eventueel een vordering wegens vermogensverschuiving zonder oorzaak kunnen instellen (§ 684 B.G.B.). Wordt de zaakwaarneming evenwel later toch goedgekeurd door de belanghebbende, dan geldt § 683 B.G.B. Deze regeling is volkomen analoog met de Belgische (zie verder, nr 78).

HOOFDSTUK IV

Zaakwaarneming door of ten behoeve van de overheid

25. — In principe dient het beheer van de openbare diensten aan de bevoegde overheid overgelaten te worden. Er kunnen zich evenwel omstandigheden voordoen waarin de overheid de haar toevertrouwde opdracht verwaarloost. De openbare diensten worden dan vaak beheerd door enkelingen, die alle bevoegdheid missen of buiten hun bevoegdheid handelen (Limpens, *De zaakwaarneming in het Administratief Recht, T. Best.*, 1948, blz. 65).

Ook het omgekeerde is mogelijk. Soms zal de zaak van een particulier door de overheid of een openbare instelling waargenomen worden. Het gebeurt zelfs dat een openbare dienst de zaak van een andere openbare dienst waarneemt.

De vraag rijst of de burgerrechtelijke principes van zaakwaarneming in dergelijke gevallen van toepassing zijn.

Wellicht is het niet ongelegen bij dit belangrijk probleem betreffende de toepasselijkheid van de regels der zaakwaarneming in administratieve aangelegenheden even te blijven stilstaan.

Drie omstandigheden kunnen hierbij onderscheiden worden :

1. De overheid neemt de zaak van een particulier waar.

26. — Men is het er algemeen over eens dat de principes van zaakwaarneming van toepassing zijn, wanneer de zaak van een particulier door de overheid of door een openbare instelling wordt waargenomen, op voorwaarde weliswaar dat het optreden noodzakelijk en ook nuttig geweest is (Buch, *L'application des règles des quasi-contrats aux administrations communales, R.C.J.B.*, 1963, blz. 205 ; — Rb. Gent, 1 juli 1942, *Bull. Ass.*, 1943, 950 ; — Vred. St.-Joost-ten-Noode, 24 juli 1942, *Bull. Ass.*, 1943, 950).

Zo werd b.v. zaakwaarneming aangenomen in hoofde van de N.M.B.S., toen deze, zonder daartoe wettelijk of contractueel verplicht te zijn, goederen die haar waren toevertrouwd voor transport, verkocht ten einde ze te vrijwaren tegen diefstal (Rb. Gent, 1 juli 1942, *Bull. Ass.*, 1943, 950).

Moeilijkheden doen zich nochtans voor, wanneer de overheid wettelijk

verplicht is hulp te verlenen (o.a. ambulantiëdienst en brandweer; — zie verder, nr 41).

2. Een particulier neemt de zaak van de overheid waar.

27. — Een deel van de rechtsleer is van mening dat er in dergelijke gevallen geen enkel bezwaar is tegen de toepassing van de principes van zaakwaarneming.

« Veronderstel », aldus Laurent « dat de bevolking van een gemeente door een ramp geteisterd wordt. De gemeentelijke overheid verwaarloost haar taak. Een inwoner van de gemeente komt tussen en doet wat de Raad of het College heeft verzuimd. Is de gemeente dan niet gebonden op grond van zaakwaarneming? De gemeente wordt weliswaar slechts regelmatig gebonden door een stemming van de gemeenteraad, maar van dit beginsel wordt afgeweken inzake quasi-contracten. Handelingsbekwaamheid van de belanghebbende is immers niet vereist voor de geldigheid van zaakwaarneming. Derhalve zal de gemeente wel degelijk gebonden zijn ook zonder een beslissing van de gemeenteraad » (Laurent, XX, nr 339; — Limpens, *o.c.*, blz. 65-76; — Kluyskens, I, nr 349; — zie ook: *Rev. Adm.*, 1919, blz. 147 en 1924, blz. 421).

Anderen daarentegen verdedigen de opvatting dat het beginsel van de scheiding der machten niet toelaat dat de regels van zaakwaarneming in administratieve aangelegenheden toegepast worden. De gemeente kan toch door middel van zaakwaarneming niet tot uitgaven verplicht worden, die niet op regelmatige wijze door de gemeenteraad goedgekeurd werden (Buch, *o.c.*, *R.C.J.B.*, 1963, blz. 205; — Wuilbaut, *Principes de la responsabilité des pouvoirs publics en Belgique*, *Rev. Adm.*, 1936, blz. 341).

28. — Ook in de rechtspraak kunnen twee strekkingen onderscheiden worden.

Vóór 1870 wordt de toepasselijkheid van de principes van zaakwaarneming op de openbare instellingen bijna algemeen aanvaard.

Zo werd als zaakwaarneming beschouwd:

— de inzameling van gelden ten voordele van de armen door een niet bevoegd persoon (Cass., 24 juli 1862, *Pas.*, 1862, I, 394);

— het bevelen van bijkomende werken door de burgemeester, buiten alle contractuele opdracht om (Luik, 23 febr. 1850, *Pas.*, 1850, II, 269);

— het treffen van bijzondere maatregelen door de burgemeester, om de heersende choleraquaal te bestrijden (Gent, 20 nov. 1861, *Pas.*, 1862, II, 13).

Na 1870 verzet de rechtspraak zich tegen de toepassing van de zaakwaarneming in administratieve aangelegenheden, op grond van het beginsel van de scheiding der machten.

Zo werd beslist: « Ofschoon het feit dat een gemeente zich ten nadele van zijn beheerders verrijkt tegen alle beginselen der billijkheid indruist, blijkt niettemin uit de voormelde omstandigheden dat de rechterlijke macht onbevoegd is om kennis te nemen van dit geschil » (Gent, 2 juni 1891, *Pas.*, 1981, II, 383).

Eveneens in de zin van de scheiding der machten: Brussel, 28 mei 1919, *Pas.*,

1920, II, 128; — Rb. Gent, 28 juli 1915, *Pas.*, 1915, III, 157; — Rb. Hasselt, 24 mei 1917, *Pas.*, 1917, III, 333; — Rb. Brugge, 22 dec. 1920, *Rev. Prat. Not.*, 1923, 284; — Rb. Hoei, 3 maart 1921, *Pas.*, 1921, III, 129.

Deze rechtspraak werd bekrachtigd door het hof van cassatie (Cass., 13 okt. 1898, *Pas.*, 1898, I, 301).

Toch zijn er in deze periode nog enkele beslissingen, die in de andere richting wijzen en vooropstellen dat ook voor rechtspersonen, zelfs voor die van administratief recht, uit een quasi-contract en hoofdzakelijk uit zaakwaarneming verplichtingen kunnen ontstaan (Gent, 15 juni 1921, *Pas.*, 1921, II, 123; — Brussel, 19 dec. 1921, *Rev. Adm.*, 1923, 175; — Luik, 2 maart 1967, *J.T.*, 1967, 632; — Rb. Antwerpen, 30 juni 1917, *Pas.*, 1918, III, 35; — Rb. Antwerpen, 23 juli 1917, *B.J.*, 1919, kol. 697; — Rb. Brussel, 22 jan. 1958, *J.T.*, 1958, 203; — Vred. Philippeville, 12 dec. 1957, *T. Vred.*, 1958, 246).

3. Een openbare dienst neemt de zaak van een openbare dienst waar.

29. — Ook hier rijst in de eerste plaats de vraag in hoeverre voor een rechtspersoon van administratief recht verplichtingen kunnen ontstaan uit zaakwaarneming. Hierbij passen de zoëven aangehaalde rechtsleer en rechtspraak (zie de hierboven vermelde referenties, alsmede Brussel, 21 juli 1862, *Pas.*, 1864, II, 58, dat als zaakwaarneming beschouwt het te goeder trouw uitvoeren van werken door de Staat op een openbare weg, toebehorende aan de gemeente; — Rb. Luik, 16 nov. 1917, *Rev. Adm.*, 1919, blz. 143).

Het probleem rijst hoofdzakelijk met betrekking tot de brandweer en wel als volgt: wanneer het brandweerkorps van een gemeente optreedt bij de bestrijding van een in een naburige gemeente uitgebroken brand, kan de eerste gemeente dan voor deze tussenkomst vergoeding vorderen op grond van zaakwaarneming (zie verder, nr 41)?

De rechtspraak heeft in dergelijke gevallen de principes van zaakwaarneming vrij algemeen toegepast. Er is zaakwaarneming in het voordeel van de gemeente die de verplichting had de brand te bestrijden en dus niet in het belang van de eigenaar van het geteisterd gebouw (Brussel, 7 febr. 1964, *Pas.*, 1965, II, 70; — Rb. Gent, 20 april 1932, *Jur. Comm. Fl.*, 1935, 315; — Rb. Luik, 15 febr. 1963, *R.G.A.R.*, 1963, 7095; — Vred. Ath, 23 april 1931, *T. Vred.*, 1931, 471). De rechtbank te Ieper huldigde evenwel een andere opvatting en kende aan de gemeente een vordering toe zowel tegen de andere gemeente als tegen het slachtoffer (Rb. Ieper, 28 febr. 1962, *R.C.J.B.*, 1963, 197 met noot Buch). Deze rechtspraak is evenwel voorbijgestreefd door de wet van 31 december 1963, die samen met het K.B. van 8 november 1967 ten huidigen dage de brandbestrijding beheerst (zie verder, nr 41).

30. — Het loont de moeite de Belgische oplossing van het probleem betreffende de toepasselijkheid van zaakwaarneming op handelingen, door of ten behoeve van de overheid verricht, te vergelijken met de Franse en Nederlandse.

A. — Frankrijk.

(Zie hierover Limpens, *o.c.*, blz. 66-70).

31. — Drie strekkingen kunnen onderscheiden worden :

a) Een eerste, die aanneemt dat telkens wanneer zaakwaarneming in het burgerlijk recht aangenomen wordt, zij ook jegens de openbare instellingen kan ingeroepen worden (Demogue, III, blz. 59; — Aubry et Rau, IX, blz. 363 met noot; — Demolombe, XXXI, nr 100 *bis*; — Ducombeau, *De la gestion d'affaires en droit administratif*, blz. 62-79).

Tegen deze stelling worden evenwel verschillende bezwaren geopperd.

Zo wordt o.m. beweerd dat de enkelingen niet bij machte zijn de zware opdracht die aan de openbare instellingen te beurt valt, te vervullen en dat bovendien de voorschriften betreffende het financieel beheer van openbare besturen, zich er tegen verzetten dat een openbare uitgave mogelijk gemaakt wordt buiten elke regelmatige stemming om (Marquès di Broga et Lyon, *Traité de la comptabilité de fait*, nrs 14 en volg.; — Bequet, *Répertoire*, Tw. *Comptabilité de fait*, nrs 23 en volg.).

De voorstanders van de toepasselijkheid van zaakwaarneming in administratieve aangelegenheden repliceren hierop dat, indien de openbare uitgaven aan de verordeningen betreffende de administratieve rekenplichtigheid onderworpen zijn, zulks geenszins belet dat een administratieve schuld ten laste van een openbare instelling volgens de gewone regels van het burgerlijk recht ontstaat (Demogue, III, blz. 58; — Ducombeau, *o.c.*, blz. 66).

Ook wordt erop gewezen dat het beginsel van de scheiding der machten in het gedrang wordt gebracht, indien men aanneemt dat de principes van zaakwaarneming op de administratie van toepassing zijn. «Zij die zulks beweren, verliezen echter uit het oog», zegt Demogue, «dat de administratie zich tegen de zaakwaarneming kan verzetten. Er kan slechts sprake zijn van zaakwaarneming bij ontstentenis van verzet» (Demogue, III, blz. 57).

b) Een tweede strekking ontkent aan de zaakwaarneming elke uitwerking in het administratief recht en beperkt alles tot de vordering uit vermogensverschuiving zonder rechtsgrond (Huc, VIII, nr 380; — Roques, *De la notion d'enrichissement sans cause en droit administratif*, blz. 93).

Het aannemen van zaakwaarneming in het administratief recht zou het middel verschaffen om de vormvoorschriften betreffende het aangaan van openbare verbin-tenissen te ontduiken (Roques, *o.c.*, blz. 26).

c) Een derde strekking leidde tot een bijzondere theorie, genaamd «la collaboration par ingérence». De aanhangers van deze stelling nemen geen vrede met de overschakeling van de beginselen van het burgerlijk naar het administratief recht en geven de voorkeur aan een stelsel dat aan het administratief recht eigen is (Gény, *Essai d'une théorie générale de la collaboration des administrés avec l'administration*, blz. 147; — Hauriou, *Précis élémentaire de droit administratif*, IV, blz. 118 en volg.).

Voor de oplossing van de problemen worden twee criteria vooropgesteld. Is de handeling het werk van een ambtenaar die op ongeldige wijze werd aangesteld of die buiten zijn bevoegdheid optreedt, dan geldt het criterium der schijnbare investituur (*investiture apparente*), gekoppeld aan dat van het voldoende belang (*intérêt suffisant*).

Gaat het om een enkeling, die buiten alle bevoegdheid meent te moeten optreden, dan geldt het criterium van de noodtoestand (*état de nécessité*).

B. — Nederland.

32. — De toepasselijkheid van de principes van zaakwaarneming op handelingen door of ten behoeve van de overheid verricht, werd in de Nederlandse rechtsleer en rechtspraak meermaals aanvaard.

Zo werd zaakwaarneming aangenomen in hoofde van de gemeente, die een krankzinnige liet verplegen in een gesticht (Hoge Raad, 2 febr. 1906, *W.*, 8335).

Een gemeenteveldwachter die een gewonde deed opnemen in het ziekenhuis, werd eveneens als zaakwaarnemer beschouwd (Rb. Maastricht, 10 juni 1943, *N.J.*, 1944, nr 89).

Huuropzegging door de Gemeentelijke Dienst voor Sociale Belangen ten behoeve van een geestelijk gestoorde huurster, die in een rusthuis is opgenomen (Kort ged. Den Haag, 2 april 1955, *N.J.*, 1955, nr 701) en het overbrengen van een arrestant naar het ziekenhuis door de politie (Kort ged., Delft, 15 jan. 1959, *N.J.*, 1959, nr 455) zijn andere gevallen waarin zaakwaarneming werd aangenomen.

Verburg wijst er evenwel op dat de overheid slechts zaakwaarnemer kan zijn, voor zover zij als gelijke aan het verkeer deelneemt (Verburg, *De vrijwillige zaakwaarneming - Enige theoretische en praktische beschouwingen*, blz. 180). Deze opvatting komt ook wel in enkele rechterlijke uitspraken naar voren (Rb. Den Haag, 26 nov. 1931, *N.J.*, 1932, blz. 781; — Rb. Rotterdam, 8 nov. 1939, *N.J.*, 1940, nr 1017; — Amsterdam, 16 febr. 1955, *N.J.*, 1955, nr 621).

Tevens oordeelt Verburg dat ook zaakwaarneming ten behoeve van de overheid slechts mogelijk is, voor zover zij als gelijke aan het verkeer deelneemt (Verburg, *o.c.*, blz. 181). Daarentegen zal de uitoefening van wetgevende, rechtsprekende en bestuurlijke taken door anderen dan de daartoe aangewezen organen geen zaakwaarneming in de zin van het B.W. opleveren. In dit geval is er « publiekrechtelijke zaakwaarneming », die door de regels van staatsnoodrecht wordt beheerst (Verburg, *o.c.*, blz. 182 en volg.; — *anders*: van Dullemen, *Staatsnoodrecht en rechtstaat*, 1946, blz. 32).

TITEL II

VEREISTEN VOOR ZAAKWAARNEMING

§ 1. — Andermans zaak waarnemen.

33. — Artikel 1372 B.W. stelt deze voorwaarde duidelijk :

« Wanneer iemand vrijwillig eens anders zaak waarneemt... ».

Hieruit volgt dat wie zijn eigen zaak waarneemt, menende dat het om andermans zaak ging, niet aan het vereiste voldoet (Kluyskens, I, nr 350; — Laurent, XX, blz. 362; — Demogue, III, blz. 29; — *Rec. Dall.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 43). Ook wanneer iemand onder de schijn andermans belangen te behartigen zijn eigen belang nastreeft, kan er geen sprake zijn van zaakwaarneming (De Page, II, nr 1074, B, 1°). Daarentegen is er wel zaakwaarneming, wanneer de waarnemer zich vergist betreffende de persoon van de belanghebbende (De Page, II, nr 1074, B, 2°; — Planiol et Ripert, VII, nr 726; — Rb. Gent, 11 juli 1894, *Pas.*, 1896, III, 92; — Hrb. Brussel, 1 april 1963, *Jur. Comm. Brux.*, 1963, 358).

34. — Zaakwaarneming kan, zoals reeds vermeld, zowel in een rechtshandeling als in een materiële handeling bestaan (De Page, II, nr 1078; — Kluyskens, I, nr 348; — Planiol et Ripert, VII, nr 728; — Colin et Capitant, II, nr 953, *in fine*). Met betrekking tot rechtshandelingen, dient geen onderscheid te worden gemaakt tussen daden van beheer en daden van beschikking (De Page, II, nr 1076; — Kluyskens, I, nr 348). Men neemt thans immers algemeen aan dat zaakwaarneming ook daden van beschikking tot voorwerp kan hebben (Brussel, 8 maart 1954, *Pas.*, 1956, II, 3; — Rb. Antwerpen, 19 jan. 1912, *Pas.*, 1912, III, 251; — Rb. Dendermonde, 18 jan. 1936, *Pas.*, 1937, III, 48). Zodra het een handeling geldt die het behoud of de bescherming van andermans belangen beoogt, bestaat er geen reden om zaakwaarneming uit te sluiten (Kluyskens, I, nr 348). Om de verrichte handeling te beoordelen dient men zich enkel te plaatsen op het terrein van de nuttigheid (De Page, II, nr 1076; — Kluyskens, I, nr 348).

Er wordt zelfs aangenomen dat men, bij wijze van zaakwaarneming, in rechte kan optreden voor een ander (zie verder, nr 97). Er zijn evenwel bepaalde rechtshandelingen waarvan het persoonlijk karakter zaakwaarneming uitsluit, b.v. het sluiten van een huwelijk, de erkenning van een natuurlijk kind, het maken van een testament, het instellen van een vordering tot echtscheiding (Cass. fr., 25 juni 1901, *Rec. Dall.*, 1901, I, 549 en 8 mei

1911, *Rec. Dall.*, 1913, I, 460; — Rb. Antwerpen, 19 jan. 1912, *Pas.*, 1912, III, 251).

35. — Sommige auteurs (voornamelijk in Nederland) beperken de zaakwaarneming tot de behartiging van belangen van vermogensrechtelijke aard (Hofmann, blz. 285; — Van Brakel, I, blz. 566, noot 2). De rechtspraak (zowel de Belgische als de Nederlandse) deelt deze opinie echter niet. In talrijke gevallen waarin het ging om belangen van niet-vermogensrechtelijke aard, werd immers zaakwaarneming aangenomen: o.m. beslissing tot een gevaarlijke operatie, opvoeding van andermans kinderen (H.R., 4 dec. 1957, *W.*, 1913; — Rb. Brussel, 7 juni 1899, *Pas.*, 1899, III, 325; — Cass. fr., 28 febr. 1910, *Rec. Dall.*, 1911, I, 137 met noot; — Cass. fr., 8 febr. 1932, *S.*, 1932, I, 231).

Het toepassingsgebied van de zaakwaarneming beperken tot belangen van vermogensrechtelijke aard is zeker niet wenselijk, daar deze rechtsfiguur ook in andere takken van het recht een nuttige functie kan vervullen.

§ 2. — Willens en wetens.

36. — De zaakwaarnemer moet de wil hebben andermans belangen te behartigen, de *animus negotia aliena gerendi* (De Page, II, nr 1074, B, 1°; — Kluyskens, I, nr 350, 3°). Er is dus geen zaakwaarneming, wanneer iemand andermans zaak waarneemt, menende dat het om zijn eigen zaak gaat. In dat geval kan enkel een *actio de in rem verso* ingesteld worden tegen de derde wiens vermogen zonder oorzaak vermeerderd is (De Page, II, nr 1074, B, 1°; — Kluyskens, I, nr 350, 3°; — Laurent, XX, nr 324; — Arntz, III, nr 460; — Thiry, III, blz. 217; — Demolombe, XXXI, nr 75; — Planiol et Ripert, VII, blz. 8 en volg.; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2792; — Brussel, 15 juni 1889, *Pas.*, 1890, II, 143; — Rb. Aarlen, 26 maart 1900, *P.P.*, 1901, 1312; — Cass. fr., 25 juni 1919, *S.*, 1921, I, 12).

Iemand die zich ten onrechte als erfgenaam beschouwt en de goederen van de nalatenschap beredert, kan geen vordering instellen tegen de werkelijke erfgenaam op grond van zaakwaarneming.

De betaling van de schuld van een ander, wanneer men meent een eigen schuld te voldoen, is ook geen zaakwaarneming.

Er is evenmin zaakwaarneming, wanneer uitsluitend werd gehandeld met de bedoeling eigen belangen te dienen (De Page, II, nr 1074, B, 1°; — Planiol et Ripert, VII, nr 766, *in fine* en 761; — Luik, 3 april 1962, *Jur. Liège*, 1962-63, 90; — Brussel, 20 maart 1959, *Pas.*, 1960, II, 133; — Cass. fr., 6 nov. 1838, *Jur. gén.*, Tw. *Obligations*, nr 5403; — Cass. fr., 14 dec. 1931, *D.H.*, 1932, 98).

Twee aanpalende eigendommen hebben een zeer moeilijke gemeenschappelijke doorgang. Eén van de eigenaars verricht de nodige verbeteringswerken en vordert de helft van de kosten terug van zijn nabuur, onder voorwendsel van zaakwaarneming. Dergelijke vraag dient afgewezen te worden. Hier kan zelfs geen toepassing gemaakt worden van de principes van de vermogensverschuiving zonder oorzaak (vgl. art. 577 *bis* B.W.).

37. — Het is evenwel mogelijk dat de zaakwaarnemer ofschoon hij

handelt met de bedoeling andermans belangen te behartigen, zelfs ook baat heeft bij de handeling. Zulks staat geenszins de zaakwaarneming in de weg. Het is voldoende dat dit eigenbelang niet aan de basis ligt van zijn optreden (Laurent, XX, nr 332 ; — De Page, II, nr 1074, B, 1°, *in fine* ; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2794 ; — Demogue, III, blz. 28 ; — Goré, *L'enrichissement aux dépens d'autrui*, Paris, 1949, nr 259).

Zo werd zaakwaarneming aangenomen in hoofde van de onverdeelde medeëigenaar die een werk liet verrichten met betrekking tot de gemene zaak (Cass. fr., 16 juli 1890, *Rec. Dall.*, 1891, 1, 49 met noot Planiol ; — Cass. fr., 1 juli 1901, *S.*, 1905, 1, 510 en 20 dec. 1910, *Rec. Dall.*, 1911, 1, 377 met noot Planiol).

De Page is evenwel een andere mening toegedaan en meent dat in dergelijk geval niet van zaakwaarneming kan gesproken worden, daar de medeëigenaar in de eerste plaats zijn eigen belangen dient, zonder dat hij de bedoeling heeft de overige medeëigenaars een dienst te bewijzen (De Page, V, nr 1162).

§ 3. — Uit eigen beweging.

38. — Er is geen zaakwaarneming, wanneer hij die andermans zaak waarneemt, daartoe wettelijk gehouden was, zoals de voogd of een openbare dienst (De Page, II, nr 1074, A, 1° ; — Kluyskens, I, nr 350 ; — Dekkers, II, nr 299 ; — Demogue, III, blz. 47 ; — Josseland, II, nr 1441 ; — Planiol et Ripert, VII, blz. 10 ; — Brussel, 20 maart 1959, *Pas.*, 1960, II, 133 ; — Brussel, 2 dec. 1963, *Jur. Comm. Brux.*, 1964, blz. 181 ; — Luik, 17 jan. 1963, *Jur. Liège*, 1963-64, 41).

39. — Evenmin mag tussen partijen een contractuele verplichting bestaan met betrekking tot de waargenomen zaak : lastgeving, huur van diensten ; wanneer hieromtrent enige overeenkomst tussen partijen werd gesloten, moet deze zonder meer uitgevoerd worden (De Page, II, nr 1074, A, 1° ; — Kluyskens, I, nr 450 ; — Laurent, XX, nr 320 ; — Cass., 17 juli 1925, *Pas.*, 1925, I, 364 ; — Cass., 2 juli 1948, *Pas.*, 1948, I, 422 ; — Cass., 22 sept. 1955, *Pas.*, 1956, I, 21 ; — Cass., 8 nov. 1956, *Pas.*, 1957, I, 244 ; — Luik, 3 april 1962, *Jur. Liège*, 1962-63, 90). De zaakwaarneming moet dus s p o n t a a n geschieden, op initiatief van de zaakwaarnemer.

Toch kan, zelfs indien tussen partijen een contractuele verplichting bestaat, zaakwaarneming mogelijk zijn. Dit is nl. het geval wanneer één van de contractanten meer heeft gedaan dan hetgeen waartoe hij contractueel verplicht was. Indien zijn bijkomende prestatie werkelijk noodzakelijk was, kan hij zich hiervoor beroepen op de regels van de zaakwaarneming (Cass. fr., 8 febr. 1932, *S.*, 1932, I, 231 ; — Cass. fr., 5 maart 1945, *Gaz. Pal.*, 1945, I, 147 ; — Cass. fr., 8 juni 1968, *J.C.P.*, II, 15.724 met noot Priem ; — Rb. Seine, 14 mei 1963, *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1964, 306 met noot Tunc).

Om een willekeurig optreden te vermijden, heeft de rechtspraak sterk de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid van het ingrijpen.

40. — Daar zaakwaarneming spontaan moet geschieden, werd beslist dat er geen zaakwaarneming is, wanneer iemand, die samen met anderen voor dezelfde schade moet instaan, het slachtoffer volledig vergoedt. Hij handelt immers niet spontaan, met de bedoeling de belangen van de overige schuldenaars te behartigen.

Hij voert enkel datgene uit, waartoe hij wettelijk is veroordeeld geworden en wil slechts beletten dat het slachtoffer de titel zou uitvoeren die het tegen hem bezit (Dalcq, *Nov.*, II, nr 2658; — Vincent, *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1939, 678; — noot onder Cass., 21 okt. 1965, *Pas.*, 1966, I, 240; — evenwel *anders*: De Page, III, nr 367; — Planiol et Ripert, VII, nr 1092; — Savatier, *J.C.P.*, 1956, II, 9263).

41. — De regel dat de zaakwaarnemer niet wettelijk mag gehouden zijn tot hetgeen hij in het raam van de beweerde zaakwaarneming heeft verricht, heeft moeilijkheden doen oprijzen wat betreft het optreden van openbare diensten opgericht om hulp te verlenen, zoals de Commissie van Openbare Onderstand, een ambulantiendienst of de brandweer (zie boven, nr 29).

Sommige auteurs zijn de mening toegedaan dat hier geen zaakwaarneming aanwezig is (Demogue, III, nr 19). Deze stelling is ongetwijfeld juist voor wat betreft de dienst van de brandweer. De hulp die door de gemeente geboden wordt met haar eigen brandweerkorps of met dat van een naburige gemeente, waarop een beroep is gedaan, is immers gegrond op een wettelijke verplichting (zie het decreet van 16-24 aug. 1790, en de W. 31 dec. 1963). Men neemt dan ook aan dat de gemeente voor haar optreden in geval van brand geen vergoeding mag vorderen van het slachtoffer (De Page, II, nr 1075, noot 5; — Buch, *o.c.*, blz. 205 en volg.; — Wuilbaut, *o.c.*, blz. 341 en volg.), ongeacht of de hulp geboden werd door het brandweerkorps van de gemeente zelf of door dat van een naburige gemeente (Brussel, 30 dec. 1930, *Rev. Adm.*, blz. 28, met noot).

Niettemin zijn er beslissingen, die aan de gemeente waarvan de brandweer bij de bestrijding van een in een naburige gemeente uitgebroken brand bijstand heeft verleend, het recht verlenen om voor haar tussenkomst vergoeding te vorderen van de gemeente op wier grondgebied de brand is uitgebroken (Rb. Luik, 15 febr. 1963, *R.G.A.R.*, 1963, 7095).

Zodanige tussenkomst wordt beschouwd als zaakwaarneming ten voordele van de gemeente die de verplichting had de brand te bestrijden. Zij geschiedt dan niet in het belang van de eigenaar van het geteisterd gebouw (Brussel, 7 febr. 1964, *Pas.*, 1965, II, 70; — Rb. Gent, 20 april 1932, *Jur. Comm. Fl.*, 1935, 315; — Vred. Ath, 23 april 1931, *T. Vred.*, 1931, 417).

De rechtbank te Ieper huldigde evenwel een andere opvatting en besliste dat de gemeente gerechtigd is een vergoeding te vorderen, zowel van de andere gemeente, als van het slachtoffer (Rb. Ieper, 28 febr. 1962, *R.G.A.R.*, 1963, blz. 197, met noot Buch).

Deze rechtspraak dateert evenwel uit de periode vóór de wet van 31 december 1963, die thans de brandbestrijding beheerst, samen met het K.B. van 8 november 1967. Ingevolge deze nieuwe wetgeving zijn de contracten voor onderlinge hulpverlening tussen gemeenten niet meer van kracht.

De gemeenten werden ingedeeld in gewestelijke brandweergroepen.

In iedere groep wordt door de Gouverneur een centrumgemeente aangeduid, die ertoe gehouden is over een brandweerdienst met het nodige personeel en materieel te beschikken. De overige gemeenten van de groep zijn verplicht ofwel een degelijk uitgerust brandweerkorps te behouden, ofwel een beroep te doen op de brandweerdienst van de centrumgemeente, mits betaling van een jaarlijkse forfaitaire bijdrage.

In ieder geval is het zo dat alle gemeenten, of zij al dan niet over een brandweerdienst beschikken, ofwel centrum zijn van een gewestelijke groep, ofwel

een autonome gemeente, gehouden zijn een beroep te doen op de versterking van andere brandweerdiensten, wanneer de eigen middelen ontoereikend zijn (art. 14, 15, 16, 17 en 20 K.B. 8 nov. 1967).

Behoudens de jaarlijkse en forfaitaire bijdrage, te betalen door de gemeenten, wegens de hulpverlening door de centrumgemeente, is er in de nieuwe wetgeving echter geen sprake van een financiële tussenkomst, noch vanwege de gemeenten, noch vanwege de particulier, slachtoffer van de brand.

Volgens De Page mag de regel van de brandweer echter niet uitgebreid worden tot de overige openbare diensten, opgericht om hulp te verlenen (De Page, II, nr 1074, A, 1°). Zo is de C.O.O. enkel tot kosteloze hospitalisatie en geneeskundige verzorging verplicht, in zoverre het behoeftigen betreft (W. 10 maart 1925, art. 70). Maar wat met het geval van een niet-behoeftige, die slachtoffer is van een ongeval, en verzorgd wordt in een ziekenhuis van de Commissie ?

Deze vraag is echter voorbijgestreefd, sedert de wet van 8 april 1958, waardoor de wet van 10 maart 1925 tot regeling van de openbare onderstand werd gewijzigd.

De wet legt aan de C.O.O.'s de verplichting op, hulp te verlenen aan iedere persoon die zich op het grondgebied van de gemeente bevindt en die, tengevolge van een ongeval of ziekte, onmiddellijk gezondheidszorgen behoeft, evenals de verplichting deze persoon te vervoeren en te verplegen.

De wetgever van 1958 heeft aan de C.O.O.'s een taak toegewezen, die volledig afwijkt van hun traditionele en uitsluitende opdracht, nl. het verlenen van steun aan behoeftigen. Deze taak is algemeen, en slaat op het gehele grondgebied van de gemeente. Zij geldt ten overstaan van elk persoon, ongeacht zijn inkomsten. De C.O.O. heeft de plicht de dringende zorgen te verlenen vóór ieder onderzoek naar de behoefte, doch onverminderd later onderzoek daaromtrent.

Voor de dringende geneeskundige hulpverlening ten behoeve van personen die zich op de openbare weg of in een openbare plaats bevinden, en wier gezondheidstoestand onmiddellijke verzorging vereist, is geen hulpverlening meer voorzien door de C.O.O.'s. De wet van 8 juli 1964 heeft desaanvaande een nieuw statuut opgebouwd, waarbij de dienst 900 in het leven werd geroepen.

Vandaag bestaat dus een wettelijke regeling, zodat ook in deze gevallen zaakwaarneming uitgesloten is.

42. — Heel anders is het natuurlijk gesteld met hem die bij een brand de brandweer vrijwillig helpt en daarbij gewond wordt, b.v. ten gevolge van een instorting. Bij gebreke van vordering uit onrechtmatige daad kan hij van de eigenaar een vergoeding eisen op grond van de beginselen van zaakwaarneming, op voorwaarde dat de zaakwaarneming noodzakelijk en ook nuttig was (Luik, 17 jan. 1963, *Jur. Liège*, 1963-64, 41).

43. — De wet van 6 januari 1961 (art. 422 *bis* en *ter* S.W.) heeft evenwel de vraag doen rijzen of de hier besproken regel kan gehandhaafd worden t.a.v. de zaakwaarnemer die aan een in gevaar verkerende persoon hulp biedt.

Deze wet legt immers de verplichting op, het slachtoffer van een ongeval, een schipbreuk, een overstroming, een brand enz. te helpen. Derhalve kan de vraag gesteld worden of iemand die overeenkomstig deze wet hulp biedt, vergoeding kan vorderen op grond van zaakwaarneming. O.i. kan in de gevallen waarin de wet niet in een speciale regeling van de

rechtsverhouding tussen betrokkenen voorziet, zaakwaarneming wel degelijk ingeroepen worden.

44. — *Quid* ingeval de waarnemer verplicht was te handelen krachtens een regel van ongeschreven recht? Kan in dergelijke gevallen van zaakwaarneming sprake zijn? In de Belgische rechtsleer blijft deze vraag onbesproken. Nederlandse auteurs schijnen evenwel geneigd haar positief te beantwoorden (Verburg, blz. 52; — Hofmann-Drion-Wiersma, blz. 6-7; — Asser-Rutten, blz. 376).

« Het is zeker niet de bedoeling geweest van de wetgever in dergelijke gevallen, waarin zij juist een nuttige functie vervult, zaakwaarneming uit te sluiten », is de opinie van deze auteurs.

Het dient trouwens vermeld te worden dat uit de toelichting betreffende art. 6.4.1.1. van het ontwerp voor een nieuw Nederlands B.W. (blz. 710-711) blijkt, dat het vereiste van « vrijwilligheid », in de zin van « zonder daartoe verplicht te zijn » bewust niet is opgenomen, opdat handelen krachtens een geschreven of ongeschreven rechtsplicht onder zaakwaarneming zou kunnen gerangschikt worden.

§ 4. — Ingeval van nood.

45. — Het optreden van de zaakwaarnemer is slechts gerechtvaardigd, in zoverre het noodzakelijk is (De Page, II, nr 1074, B, 2°; — Planiol et Ripert, VII, nr 726; — Cass., 5 jan. 1967, *Pas.*, 1967, I, 931; — Cass., 19 okt. 1967, *Pas.*, 1968, blz. 240; — Cass. fr., 8 juni 1968, *J.C.P.*, 2, 15.724 met noot Priem; — Rb. Gent, 11 juli 1894, *Pas.*, 1896, II, 92; — Hrb. Brussel, 1 april 1963, *Jur. Comm. Brux.*, 1963, 358).

De noodzakelijkheid van het ingrijpen wordt door sommige auteurs als het meest essentiële vereiste voor zaakwaarneming beschouwd, omdat daarvoor kan vermeden worden dat zaakwaarneming de grenzen van de offervaardigheid te buiten gaat (De Page, II, nr 1074, B, 2°; — Planiol et Ripert, VII, nr 726). Het is van fundamenteel belang dat eenieder meester blijft over zijn eigen zaken. Het gaat niet op zich zonder enige reden met andermans zaken in te laten, zelfs wanneer dergelijke inmenging de andere nut oplevert. De Page geeft een zeer duidelijk voorbeeld, om het gevaar van een te ruime omschrijving van het vereiste « ingeval van nood » aan te tonen. « Veronderstellen we », zegt hij, « dat één van mijn vrienden, die mijn belangen behartigt, één van mijn gronden verkoopt aan een prijs, die het vierdubbele van de normale waarde bedraagt. Persoonlijk wenste ik die grond echter geenszins te verkopen, maar wel te behouden om er een villa op te bouwen. Het optreden van mijn vriend was ongetwijfeld nuttig en redelijk. Toch kan hier van zaakwaarneming geen sprake zijn, daar het optreden helemaal niet noodzakelijk was, zelfs ongewenst » (De Page, II, nr 1074, B, 2°).

46. — Het is opvallend hoe veel minder streng het vereiste « ingeval van nood » in Nederland wordt gesteld. Verburg (blz. 71) en Hofmann-Drion-Wiersma (blz. 9-10) eisen een zekere noodzaak tot handelen. Volgens Asser-Rutten (blz. 377) is de aanwezigheid van een bijzondere omstandigheid ter rechtvaardiging van de handelwijze vereist. Het ontwerp voor een nieuw Nederlands B.W. (art. 6.4.1.1.) heeft de hier bedoelde eis omschreven als het zich op redelijke grond inlaten met de behartiging van andermans belang.

Een dergelijke ruime formulering lijkt echter gevaarlijk. Zij kan immers aanleiding geven tot misbruik en de zaakwaarneming ondraaglijk doen worden.

47. — De fundamentele idee van het « noodzakelijk karakter » van de zaakwaarneming werd door onze rechtsleer en rechtspraak beklemtoond, zij het niet steeds in even correcte vormen. Zo werd o.m. geponeerd dat :

a) *de belanghebbende zelf niet in staat mag zijn om in zijn belangen te voorzien.*

48. — Door het hof van beroep te Brussel werd beslist, dat van zaakwaarneming geen sprake kan zijn, wanneer de waarnemer de belanghebbende gemakkelijk kan bereiken, om in overleg met hem de nodige maatregelen te treffen (Brussel, 21 jan. 1933, *Pas.*, 1934, II, 76; — zie ook : Rb. Antwerpen, 21 mei 1892, *Pas.*, 1893, III, 322, en 31 mei 1892, *P.A.*, 1893, I, 393; — Hrb. Gent, 10 maart 1904, *P.P.*, 1907, 876; — Hrb. Brussel, 1 april 1963, *Jur. Comm. Brux.*, 1963, 358).

Een dergelijke formulering lijkt ons evenwel te absoluut. Veronderstellen wij bijvoorbeeld dat door een onweer lichte schade wordt berokkend aan een huis, waarvan de eigenaar met vakantie is. Een buur, die het telefoonnummer van het vakantieverblijf van de eigenaar kent, vindt het echter overbodig deze te verwittigen en laat de herstelling op eigen initiatief uitvoeren.

De belanghebbende was dus wel degelijk bereikbaar. Overleg met hem was zeer goed mogelijk. Toch is er, naar onze mening, in dit geval geen reden om zaakwaarneming uit te sluiten. Iemand telefonisch kunnen bereiken betekent immers nog niet dat deze ook zelf kan optreden. De kosten van een telefoongesprek kunnen misschien buitensporig zijn in verhouding met de te nemen maatregel.

Dergelijke gevallen dienen nochtans met de meeste omzichtigheid beoordeeld te worden.

Ook in Nederland is men blijkbaar een meer genuanceerde toegedaan. Uit de slotwoorden van art. 1390, eerste lid Ned. B.W., dat de waarnemer een voortzettingsplicht oplegt, indien en voor zolang de belanghebbende niet zelf in staat is om in de zaak te voorzien (art. 1375 ons B.W.), mag niet afgeleid worden, aldus de Hoge Raad, dat slechts in dat geval zaakwaarneming zou mogelijk zijn (H.R., 10 dec. 1948, *N.J.*, 1949, nr 122; — zie ook: Verburg, blz. 77 en volg.; — Hofmann-Drion-Wiersma, blz. 11; — Asser-Rutten, blz. 379; — Pitlo, blz. 204; — *anders*: Opsomer, VI, blz. 203). Ook de omstandigheid dat de belanghebbende bereikbaar is en dat overleg mogelijk is, sluit op zichzelf de zaakwaarneming niet uit (H.R., 10 dec. 1948, hoger geciteerd). In sommige gevallen zal het doel om tijd, ongerief, moeite en kosten te sparen een voldoende rechtvaardiging zijn om zonder overleg met de *dominus* op te treden (Asser-Rutten, blz. 379).

b) *de zaakwaarneming enkel daden van beheer tot voorwerp kan hebben.*

49. — Zoals reeds aangestipt (zie boven, nr 34), wordt deze stelling thans verworpen. Men neemt algemeen aan dat, wanneer het gaat om een handeling die de bescherming of het behoud van andermans zaak beoogt, er geen reden bestaat om daden van beschikking uit te sluiten (De Page, II, nr 1076; — Colin et Capitant, II, nr 953; — Kluyskens, I, nr 348; — Brussel, 8 maart 1954, *Pas.*, 1956, II, 3; — Rb. Antwerpen, 19 jan. 1912, *Pas.*, 1912, III, 251; — Rb. Dendermonde, 18 jan. 1936, *Pas.*, 1937, III, 48; — evenwel *anders*: Aubry et Rau, II, 209).

- c) *de belanghebbende onwetend dient te zijn van de zaakwaarneming of in de onmogelijkheid moet verkeren zijn wil te uiten (b.v. door ziekte of ongeval).*

50. — Is hij op de hoogte van de zaakwaarneming, dan is er stilzwijgende lastgeving, beweerden sommige auteurs (Pothier, *Du quasi-contrat negotiorum gestorum*, blz. 181). Deze opvatting wordt thans echter sterk in twijfel getrokken. Artikel 1372 B.W. bepaalt immers uitdrukkelijk dat de zaakwaarneming «hetzij met, hetzij buiten het weten» van de belanghebbende kan geschieden (De Page, II, nr 1074, A, 2° [kleine tekst]; — Kluyskens, I, nr 350, 4° [kleine tekst]). Daarom wordt thans bijna algemeen aanvaard dat de zaakwaarneming blijft bestaan wanneer ze voortgezet wordt met het weten van de belanghebbende. Voor het beoordelen van een juridische handeling dient men zich immers te plaatsen op het ogenblik van haar totstandkoming. Was de belanghebbende reeds op de hoogte van de zaakwaarneming vóór de waarnemer ermee begon, dan oordeelt men daarentegen dat er stilzwijgende lastgeving is (De Page, II, nr 1074, A, 2° [kleine tekst]; — Laurent, XX, nr 311, *in fine*; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2795; — Brussel, 25 juli 1899, *J.T.*, 1899, 1037).

Er bestaat evenwel een geval waarin de omvorming van de zaakwaarneming in stilzwijgende lastgeving niet mogelijk is, nl. wanneer de belanghebbende, die kennis heeft van de zaakwaarneming, onbekwaam is om een mandaat te verlenen (Planiol, II, nr 2273).

- d) *er geen verzet mag zijn van de belanghebbende.*

51. — Eenieder moet — zo wordt betoogd — meester blijven over zijn zaken en kan zich verzetten tegen ongewenste bemoeiing van een derde. De inmenging van de waarnemer zou in dat geval ongeoorloofd worden en een misdrijf uitmaken (De Page, II, nr 1074, A, 2° [kleine tekst]; — Kluyskens, I, nr 350, 4°, *in fine*; — *Rec. Dall.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nrs 94 tot 104).

Men neemt evenwel aan dat het verzet van de belanghebbende geen gevolg heeft, wanneer de zaakwaarnemer een wettelijke of conventionele verbintenis van de belanghebbende *utiliter* uitvoert (De Page, II, nr 1074, A, 2° [kleine tekst, noot 4]; — Kluyskens, I, nr 350, 4° [kleine tekst]; — zie ook: Rb. Brussel, 24 mei 1950, *J.T.*, 1951, 90 met noot; — Dijon, 21 juni 1932, *S.*, 1932, 2, 209).

Zo kan er toch zaakwaarneming zijn, wanneer een derde onderhoud verschaft aan een gehuwde vrouw, ondanks het verzet van de echtgenoot (Cass., 2 juli 1948, *Pas.*, 1948, I, 422). Er is eveneens zaakwaarneming wanneer een hotelhouder een gehuwde vrouw, die verlaten werd door haar echtgenoot, niettegenstaande het verzet van deze laatste herbergt (Besançon, 15 juli 1874, *S.*, 1875, II, 9).

Het lijkt ons nochtans dat het verzet van de belanghebbende *redelijk* kan zijn, zelfs wanneer de waarnemer een wettelijke of conventionele verbintenis van de belanghebbende uitvoert. Zo bijvoorbeeld wanneer iemand onderhoud verstrekt ter uitvoering van een vonnis van de vrederechter, terwijl de onderhoudsplichtige hoger beroep heeft ingesteld en later ook een gevoelige vermindering van het bedrag bekommt (Rb. Gent, 23 jan. 1969, *onuitg.*).

52. — De zienswijze als zou zaakwaarneming tegen de wil van de belanghebbende uitgesloten zijn, is ten andere twijfelachtig geworden sedert de wet van 6 januari 1961, waarbij sommige onthoudingen strafbaar worden gesteld. Zoals reeds uiteengezet (zie boven, nr 43), legt deze wet de verplichting op, zonder ernstig gevaar voor zichzelf of voor anderen, hulp te bieden bij ongeval, schipbreuk, overstroming, brand enz. De vraag kan gesteld worden of iemand die, overeenkomstig deze wet, hulp biedt tegen de wil van het slachtoffer in, geen vergoeding kan vorderen op grond van zaakwaarneming. Ongetwijfeld. Redding van een in levensgevaar verkerende zal in ieder geval zaakwaarneming opleveren, ook al weigert deze gered te worden. Het verzet van de belanghebbende is in dit geval immers onredelijk.

53. — Als regel kan derhalve vooropgezet worden dat zaakwaarneming in principe niet mogelijk is tegen de wil van de belanghebbende, tenzij dit verzet naar sociale opvatting onredelijk of onwettig zou zijn.

Deze zienswijze vinden wij ook weer in de toelichting betreffende art. 6.4.1.1. van het ontwerp voor een nieuw Nederlands B.W. (blz. 710), waar gezegd wordt dat « weliswaar veelal een belangenbehartiging tegen de voor de waarnemer kenbare wil van de belanghebbende redelijke grond zal missen, ook al is diens belang door het ingrijpen gediend, maar dat toch het vereiste van een redelijke grond essentieel is en dat deze in bepaalde omstandigheden ook aanwezig kan zijn als tegen de wil van de belanghebbende wordt gehandeld ».

54. — Uit dit alles blijkt zeer duidelijk dat rechtsleer en rechtspraak, uit vrees voor een ongewenst ingrijpen in andermans zaken, als fundamentele idee hebben aangenomen dat zaakwaarneming slechts mogelijk is, wanneer zij beantwoordt aan een werkelijke noodzaak.

Dat ook de wetgever het gevaar van een te ruime omschrijving van het « noodzaakvereiste » heeft ingezien, wordt aangetoond door artikel 1375 B.W., waar bepaald wordt dat « de eigenaar wiens zaak behoorlijk is waargenomen, alle nuttige of noodzakelijke uitgaven, die de waarnemer heeft gedaan, moet vergoeden ».

Zoals verder zal aangetoond worden, heeft het niet veel zin om vergoeding van alle « nuttige of noodzakelijke kosten » op te leggen. Het ene omvat natuurlijk het andere (zie verder, nr 83). Het vergoeden van de nuttige kosten, die gemaakt werden ingeval van nood, strookt wellicht beter met de bedoeling van de wetgever. Het hof van cassatie schijnt trouwens deze dienswijze te willen bekrachtigen (Cass., 2 juli 1948, *Pas.*, 1948, I, 422) :

« Dat uit deze vaststellingen voortvloeit dat verweerster, voor rekening van aanlegger, een verplichting is nagekomen waartoe laatstgenoemde wettelijk was gehouden, en dat het arrest, door te beslissen dat verweersters inmening in de zaak van aanlegger noodzakelijk was geworden en dat de gedane betalingen voor hem nuttig waren, geen der in het middel aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden ».

§ 5. — Belangloos.

55. — In de definitie die boven van de zaakwaarneming is gegeven, werd vooropgesteld dat de zaakwaarnemer moet handelen met de bedoeling

de belanghebbende een dienst te bewijzen (De Page, II, nr 1074, B, 1°; — Dekkers, II, nr 299; — Planiol et Ripert, VII, nr 727; — *R.P.D.B.*, Tw. *Quasi-contrat*, nrs 34 en volg.). Zoals eveneens hierboven aangestipt (zie, nr 37), betekent zulks echter niet dat de zaakwaarneming geen nuttige gevolgen mag hebben voor de zaakwaarnemer zelf. Er wordt echter vereist dat dit voordeel niet de oorzaak is, maar slechts het gevolg van de zaakwaarneming (De Page, II, nr 1074, B, 1°; — Laurent, XX, nr 323). Is het eigen belang de oorzaak van het optreden van de waarnemer, dan kan van zaakwaarneming geen sprake zijn. In dergelijk geval ontbreekt immers de belangloosheid (Hrb. Brussel, 6 maart 1942, *Jur. Comm. Brux.*, 1948, 82).

In elk geval is zaakwaarneming uitgesloten, wanneer iemand andermans belangen louter uit baatzucht beheert (Brussel, 21 jan. 1933, *Pas.*, 1934, II, 76; — Brussel, 20 maart 1959, *Pas.*, 1960, II, 134; — Luik, 3 april 1962, *Jur. Liège*, 1962-63, 90; — Hrb. Brussel, 6 maart 1942, *Jur. Comm. Brux.*, 1948, 82; — Hrb. Brussel, 1 april 1963, *Jur. Comm. Brux.*, 1963, 358; — Vred. Moeskroen, 11 april 1961, *T. Vred.*, 1961, 288; — Vred. St.-Joost-ten-Noode, 25 sept. 1963, *T. Vred.*, 1963, 326).

56. — Het is interessant aan te stippen dat, in tegenstelling met wat de Belgische rechtsleer en rechtspraak aannemen, het motief van de zaakwaarneming in Nederland niet relevant geacht wordt. De Nederlandse auteurs en ook de Nederlandse rechtspraak nemen aan dat behartiging van andermans belangen uit een egoïstisch motief (b.v. in de hoop op een beloning), zaakwaarneming niet in de weg staat (Verburg, blz. 65; — Asser-Rutten, blz. 374; — Pitlo, blz. 203; — H.R., 24 jan. 1902, *W.*, 7714). Het verschil tussen beide oplossingen is duidelijk het gevolg van het feit dat het Nederlandse wetboek de grenzen van de zaakwaarneming ruimer stelt dan het Belgische. De rechtsfiguur van de zaakwaarneming vindt in Nederland dan ook veel meer toepassing dan in België, waar men eerder zijn toevlucht zoekt in de vordering uit vermogensverschuiving zonder oorzaak (zie boven, nr 18).

57. — Daar de zaakwaarneming belangloos geschiedt, heeft de zaakwaarnemer in principe geen recht op beloning (Laurent, XX, nr 331; — Huc, VIII, nr 384; — Aubry et Rau, VI, blz. 370; — Luik, 21 jan. 1891, *Pas.*, 1891, II, 377; — Rb. Brussel, 19 juli 1893, *Pas.*, 1893, III, 375). Men neemt evenwel aan dat de zaakwaarneming, net als de lastgeving, bij uitzondering onder bezwarende titel kan geschieden; althans wanneer de zaakwaarneming onder de uitoefening van een beroep valt (De Page, II, nr 1097; — Kluyskens, I, nr 352, 1°; — Planiol et Ripert, VII, nr 731; — Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2820; — Demogue, III, blz. 77 en 78). Hierop wordt uitvoeriger teruggekomen bij de behandeling van de verbintenissen van de belanghebbende (zie verder, nr 89).

§ 6. — Niet uit vrijgevigheid.

58. — De zaakwaarnemer handelt dus belangloos, met de bedoeling de belanghebbende een dienst te bewijzen. Hij mag evenwel niet gehandeld hebben uit vrijgevigheid, zoniet is er een eenzijdige handeling of een overeenkomst uit vrijgevigheid, eventueel een schenking (De Page, II, nr 1074, B, 3°; — Kluyskens, I, nr 350; — Laurent, XX, nr 323; — Demogue, III, blz. 34; — Cass., 13 dec. 1956, *Pas.*, 1957, I, 392).

Vrijgevigheid wordt echter niet vermoed. De belanghebbende die zich op de *animus donandi* beroept, zal het bewijs ervan moeten leveren (De Page, II, nr 1074, B, 1°; — Kluykens, I, nr 350, 4°; — Demogue, III, blz. 34). Dit bewijs zal spruiten uit de omstandigheden, zoals b.v. de verwantschap of het vermogen van de waarnemer (*P.B.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 16; — Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2798).

59. — Sommige Nederlandse auteurs zijn evenwel van oordeel dat de vrijgevigheid van de handelende persoon (b.v. bij een belangloze vriendendienst) geen beletsel vormt om zaakwaarneming aan te nemen. Weliswaar mag dan de *actio contraria* de waarnemer niet worden toegekend. Zijn verplichtingen blijven echter bestaan (Verburg, blz. 90 en volg.).

TITEL III

GEVOLGEN VAN WAARNEMING

60. — De juridische gevolgen die uit zaakwaarneming voortvloeien zijn tamelijk complex. Zij betreffen immers niet alleen de zaakwaarnemer en de belanghebbende, die rechtstreeks bij de zaakwaarneming betrokken zijn, maar ook de derden waarmee de waarnemer heeft gehandeld. Duidelijkheidshalve worden hier dan ook de gevolgen tussen de zaakwaarnemer en de belanghebbende en die ten opzichte van derden afzonderlijk bestudeerd.

HOOFDSTUK I

Gevolgen tussen waarnemer en belanghebbende

61. — Eerder is reeds gezegd (zie boven, nr 2), dat de verbintenissen die uit zaakwaarneming voortvloeien, wederkerig zijn. Het systeem van de zaakwaarneming is trouwens zeer billijk. Het is immers logisch dat hij wiens zaak behoorlijk werd waargenomen in een geval van nood, de initiatiefnemer hiervoor vergoedt. Zulks dient te geschieden overeenkomstig art. 1375 B.W. Het is daarenboven even normaal dat hij die spontaan met de zaakwaarneming is begonnen, deze voortzet en voltooit totdat de belanghebbende de leiding ervan kan overnemen (De Page, II, nr 1080). In zijn *Institutes coutumières* schreef Loisel reeds: « Qui s'entremet, doit achever, et qui commence ne parfait, le sien perd » (Boek II, titel IV, sectie 1, nr 1).

§ 1. — Verbintenissen van de zaakwaarnemer.

1. Voortzettingsplicht.

62. — De waarnemer moet de zaakwaarneming voortzetten en voltooiën totdat de belanghebbende (art. 1372 B.W.) of diens erfgenaam (art. 1373 B.W.) de leiding ervan kan overnemen (De Page, II, nr 1082; — Kluyskens, I, nr 351, 2°; — Dekkers, II, nr 302; — Laurent, XX, nr 327; — Josserand, II, nr 1445).

In principe houdt de zaakwaarneming dus op wanneer de belanghebbende in staat is om zelf zijn belangen te behartigen. Indien echter de belanghebbende de zaakwaarneming verneemt en er zich niet tegen verzet,

kan ze toch voortgezet worden, hetzij als werkelijke zaakwaarneming, hetzij als uitvoering van een uitdrukkelijke of stilzwijgende last (De Page, II, nr 1082).

Zelfs ingeval van overlijden van de belanghebbende, blijft de voortzettingsplicht bestaan, «totdat de erfgenaam de leiding ervan op zich kan nemen» (art. 1373 B.W.). Met overlijden worden faillissement, onbekwaamheid, afwezigheid, enz. gelijkgesteld (De Page, II, nr 1082).

63. — De erfgenamen van de zaakwaarnemer hebben die plicht niet, om reden van het spontaan, dienstwillig, dus persoonlijk karakter van de zaakwaarneming (De Page, II, nr 1082; — Dekkers, II, nr 302; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2805; — Arntz, III, nrs 463 en volg.; — *andere*, in Nederland: Pitlo, blz. 204). Zij moeten evenwel de belanghebbende verwittigen, inmiddels het onontbeerlijke verrichten en rekenschap geven (De Page, II, nr 1082; — Baudry-Lacantinerie, XV, nrs 2802 en volg.; — Demogue, III, blz. 72; — *Rec. Dall.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 139).

64. — Naar analogie met artikel 2007 B.W., betreffende de lastgeving, wordt aangenomen dat de voortzettingsplicht een einde neemt, wanneer de waarnemer zich in de onmogelijkheid bevindt om de zaakwaarneming voort te zetten (Planiol et Ripert, VII, blz. 14; — Demogue, III, blz. 70; — *P.F.*, Tw. *Affaires [gestion]*, nr 229; — *Hrb.* Antwerpen, 7 aug. 1920, *P.A.*, 1921, 67).

Men kan zich afvragen of, zoals zij thans wordt omschreven, de voortzettingsplicht een niet te zware last is. Immers, slechts ingeval van overmacht wordt aan deze verplichting een einde gemaakt.

Ook in Nederland heeft de wetgever zich blijkbaar door deze bekommernis laten leiden. Art. 6.4.1.1., eerste lid, van het ontwerp voor een nieuw B.W. bedient zich dan ook van een soepeler formule en bepaalt dat «de zaakwaarnemer verplicht is de begonnen zaakwaarneming voort te zetten voor zover dit redelijkerwijze van hem kan worden verlangd».

65. — De voortzettingsplicht strekt zich niet slechts uit tot de zaak zelf, doch ook tot alles wat bij de zaak behoort (art. 1372, eerste lid *in fine*, B.W.). Aan de oorsprong van deze regel ligt de overweging dat de zaakwaarnemer de zaak, die hij spontaan heeft waargenomen, moet uitvoeren in al haar details (Laurent, XX, nrs 339 en volg.; — *P.F.*, Tw. *Affaires [gestion]*, nr 234; — Jossierand, II, nr 1445). Wat als *accessorium* van de zaak dient beschouwd te worden, wordt soeverein beoordeeld door de rechter (De Page, II, nr 1082; — Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2802).

66. — Uit dit alles blijkt, dat de wet in dit opzicht de zaakwaarnemer strenger behandelt dan de lasthebber. Deze laatste kan immers steeds de lastgeving opzeggen (art. 2007 B.W.). Ook in geval van overlijden van de lastgever, duurt de verbintenis van de lasthebber enkel voort in zoverre er dringende noodzakelijkheid bestaat (art. 1991 B.W.). Evenmin hoeft de lasthebber zich te bekommeren om de *accessoria* van de zaak (Kluyskens, I, nr 351, 2°).

2. Zorgplicht

67. — De waarnemer moet aan de zaakwaarneming alle zorgen besteden van een goed huisvader (art. 1374 B.W.). Zo dient hij o.m.

rekening te houden met de wensen van de belanghebbende, deze op de hoogte te houden van het verloop van de zaakwaarneming en de ontvangsten gelden te beleggen.

Het beeld van de goede huisvader doet denken aan een normaal en voorzichtig mens (De Page, II, nr 1083; — Dekkers, II, nr 219; — zie ook: *R.P.D.B.*, Tw. *Quasi-Contrat*, nrs 85 en volg.). De rechter zal zich dus dienen af te vragen hoe deze mens zich in de gegeven omstandigheden zou gedragen hebben. Meent hij dat deze anders zou gehandeld hebben dan de waarnemer, dan is deze laatste fout. De beoordeling geschiedt dus naar het abstracte criterium van de normale, zorgzame mens. Men zegt dat de zaakwaarnemer instaat voor zijn *culpa levis in abstracto* (Kluyskens, I, nr 351, 1°), hoewel hij belangloos heeft gehandeld (*P.B.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 11). Heeft hij de vereiste zorg niet gedragen, dan is hij genoodzaakt de door zijn schuld of nalatigheid teweeggebrachte schade te vergoeden.

68. — Artikel 1374, tweede lid B.W. biedt de rechter echter de mogelijkheid de schadevergoeding te beperken op grond van de omstandigheden die de waarnemer tot de zaakwaarneming hebben bewogen. Hoe groter dus de toewijding van de waarnemer bij het begin van de zaakwaarneming, hoe minder streng zijn verantwoordelijkheid zal beoordeeld worden (De Page, II, nr 1083). « Les sentiments d'affection ou d'humanité méritent aussi quelque indulgence », zei Tarible zeer kernachtig (*Loché*, VI, blz. 283 en volg.).

De vraag kan gesteld worden of de bestaande matigingsgrond, gelegen in de woorden « gezien de omstandigheden die tot de waarneming hebben geleid » niet te eng is. Ware het niet aangewezen ook de wijze waarop de zaakwaarnemer zijn taak heeft uitgevoerd in aanmerking te nemen? Het is trouwens juist de omstandigheid dat de zaakwaarnemer zich veel zorg en moeite heeft getroost, die aanleiding kan zijn om zijn aansprakelijkheid te verlichten, wanneer hij op één punt een fout heeft gemaakt. Een ruimere richtlijn dan die van art. 1374, tweede lid, B.W. lijkt dan ook gewenst.

69. — De matigingsbevoegdheid is weliswaar opgenomen in artikel 1374 B.W., dat over de zorgplicht handelt, doch o.i. is dit geen reden om niet gelijke bevoegdheid aan te nemen t.a.v. handelingen verricht in strijd met andere verplichtingen van de zaakwaarnemer. Rechtsleer en rechtspraak in die zin treffen wij in België niet aan. Wel wordt deze stelling verdedigd door sommige Nederlandse auteurs (Van Brakel, I, blz. 567; — Hofmann-Drion-Wiersma, blz. 13).

In ieder geval kan de waarnemer niet aansprakelijk gesteld worden in geval van *overmacht* (Demogue, III, blz. 63; — Larombière, VII, blz. 432). Indien evenwel de zaak tijdens de zaakwaarneming verdwijnt of tenietgaat, zal hij de vreemde oorzaak moeten bewijzen (Rb. Antwerpen, 31 okt. 1892, *P.A.*, 1893, 1324).

70. — Voor de zaakwaarnemer geldt niet artikel 1882 B.W. betreffende het contract van lening, volgens hetwelk « indien de zaak tenietgaat door een toeval waarvoor de lener die had kunnen behoeden door zijn eigen zaak te gebruiken, of indien hij, ingeval hij slechts één van beide kon behouden, de voorkeur aan de zijne heeft gegeven, hij voor het verlies van de andere aansprakelijk is » (De Page, II, nr 1083; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr

2807; — Demogue, III, blz. 67). De beweegredenen die aan de basis liggen van dit artikel, zijn immers volledig verschillend van die betreffende zaakwaarneming, waarbij het de belanghebbende is die alle baat haalt uit het optreden van de waarnemer (De Page, II, nr 1083).

71. — De zaakwaarnemer is aansprakelijk voor de persoon die hij in zijn plaats heeft gesteld (De Page, II, nr 1083; — Planiol et Ripert, VII, nr 15; — Demogue, III, blz. 67 tot 69). Naar analogie met artikel 1994 B.W. neemt men aan dat de belanghebbende die persoon zowel rechtstreeks, als bij zijdelings vordering kan aanspreken (Larombière, VII, blz. 432; — Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2808).

72. — De rechtspraak is van oordeel dat de verantwoordelijkheid van de zaakwaarnemer blijft bestaan, ook al was de zaakwaarneming nutteloos (Brussel, 25 dec. 1953, *Pas.*, 1955, II, 102).

In dit geval mag de belanghebbende weigeren de zaakwaarnemer te vergoeden. Hij heeft bovendien recht op schadevergoeding voor de door de waarnemer begane misslagen (zie verder, nr 79).

3. Overige verplichtingen

73. — Naar luid van artikel 1372, tweede lid B.W., onderwerpt de zaakwaarnemer zich aan alle verplichtingen die zouden ontstaan uit een uitdrukkelijke lastgeving. Deze bepaling heeft echter slechts een aanvullende betekenis (De Page, II, nr 1081). De toestand van de zaakwaarnemer is immers dikwijls zeer verschillend van die van een lasthebber. Het is dan ook slechts voor de hypothesen die niet uitdrukkelijk werden voorzien door artikel 1372 B.W., dat men zich dient te beroepen op de principes van de lastgeving (De Page, II, nr 1081; — Planiol et Ripert, VII, nr 730; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2802).

Zo is de zaakwaarnemer verplicht rekenschap te geven van zijn beleid (naar analogie met art. 1993 B.W.). Tevens is hij interesten verschuldigd (naar analogie met art. 1996 B.W.).

a) Rekenschap geven

74. — De zaakwaarnemer « is gehouden rekening te doen van zijn beheer », en aan de belanghebbende « verantwoording te doen van al hetgeen hij ontvangen heeft, al was het door hem ontvangene » aan de belanghebbende « niet verschuldigd » (art. 1993 B.W.; — De Page, II, nr 1084; — Kluyskens, I, nr 351, 3°; — Demogue, III, blz. 73 en volg.; — *P.F.*, Tw. *Affaires [gestion]*, nr 272), zulks op straf van schadevergoeding (Cass., 15 maart 1883, *Pas.*, 1883, I, 65). De waarnemer is zelfs rekenschap verschuldigd van de sommen die hij heeft vergeten te innen (*P.B.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 95), alsmede van de bedragen die hij ten onrechte heeft betaald met geld van de belanghebbende (*P.F.*, Tw. *Affaires [gestion]*, nr 284). Uit deze verplichting ontstaat de zogenaamde *actio negotiorum gestororum directa*.

De weigering rekening te doen, heeft in burgerlijk en strafrechtelijk opzicht dezelfde gevolgen als voor een lasthebber (Rennes, 26 febr. 1879, *Rec. Dall.*, 1880, II, 91). Deze weigering en het terughouden van de zaak

zou derhalve als misbruik van vertrouwen kunnen gestraft worden (Kluyskens, I, nr 351, 3°), mits alle vereisten daartoe aanwezig zijn (zie Tw. *Misbruik van vertrouwen en oplichting*, nrs 228, 255 en 300).

Zijn de waarnemer en de belanghebbende beiden schuldeisers van dezelfde schuldenaar, dan geschiedt eventuele toerekening op grond van artikel 1848 B.W. (Larombière, VII, nr 431; — *R.P.D.B.*, Tw. *Quasi-Contrat*, nr 67).

b) *Renteverplichting*

75. — Naar analogie met artikel 1996 B.W., is de zaakwaarnemer «interessen verschuldigd van de sommen die hij voor zijn eigen gebruik besteed heeft te rekenen van de dag van dat gebruik; en van het door hem verschuldigde saldo, te rekenen van de dag dat hij in gebreke is gesteld» (De Page, II, nr 1085 *bis*; — Kluyskens, I, nr 351, 3°; — Aubry et Rau, IV, § 441). Een dagvaarding tot het doen van rekening geldt als ingebrekestelling (Laurent, XXVII, nrs 513 tot 515; — Planiol et Ripert, XI, nr 1478; — Demogue, VI, nr 390; — Baudry-Lacantinerie, XXIV, nr 686; — Aubry et Rau, § 413; — Gent, 27 jan. 1900, *B.J.*, 1900, 393).

4. Onbekwaamheid van de zaakwaarnemer

76. — Wanneer een onbekwame andermans zaak vrijwillig waarneemt, komen de verplichtingen van de zaakwaarnemer in zijn hoofde doorgaans niet tot stand (De Page, II, nr 1077; — Kluyskens, I, nr 349; — Laurent, XX, nr 312; — Pothier, *o.c.*, blz. 224; — Demogue, III, blz. 51; — Arntz, III, nr 456; — Colin et Capitant, II, nr 955; — Aubry et Rau, § 441, met noot 1). In dergelijk geval gelden enkel de artikelen 1310 en 1312 B.W. (Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2719; — Demogue, III, blz. 51; — Arntz, III, nr 456). Volgens de algemene beginselen van het verbintenissenrecht moet men immers *bekwaam* zijn om zich geldig te kunnen verbinden. Zo ook de zaakwaarnemer. Is hij dat niet, dan is de zaakwaarneming aan nietigheid onderworpen. Deze nietigheid is echter relatief. De nietigverklaring moet dus gevorderd worden door de onbekwame (De Page, II, nr 1077).

De artikelen 1310 en 1312 B.W. luiden als volgt:

Art. 1310 B.W.: «De minderjarige kan niet in zijn recht hersteld worden tegen de verbintenissen die volgen uit zijn misdrijf of oneigenlijk misdrijf».

Art. 1312 B.W.: «Wanneer minderjarigen of onbekwaamverklaarden, als zodanig, worden toegelaten tot herstel in hun recht tegen hun verbintenissen, kan hetgeen ten gevolge van die verbintenissen is betaald tijdens de minderjarigheid of de onbekwaamverklaring, van hen niet worden teruggevorderd, tenzij bewezen is dat het betaalde tot hun voordeel gestrekt heeft».

Derhalve kunnen twee gevallen onderscheiden worden:

a) de *nietigheid* wordt gevorderd en uitgesproken: in dit geval gelden enkel de artikelen 1310 en 1312 B.W. De waarnemer is dan enkel gebonden, wanneer hij een misdrijf of oneigenlijk misdrijf heeft begaan, ofwel zich heeft verrijkt door een vermogensverschuiving zonder oorzaak.

b) de nietigverklaring wordt niet gevorderd: de onbekwame zaakwaarnemer kan zich beroepen op de gevolgen van de zaakwaarneming, zowel t.o.v. de belanghebbende, als t.o.v. de derden met wie hij heeft gehandeld en dezen kunnen op hun beurt de juridische gevolgen van de zaakwaarneming tegenwerpen aan de waarnemer.

Niettemin wordt de opvatting verdedigd, dat zelfs wanneer de nietigheid wordt uitgesproken, de onbekwame zaakwaarnemer recht heeft op een vergoeding, op grond van de principes van de vermogensverschuiving zonder oorzaak (De Page, II, nr 1077).

77. — In Nederland wordt de vraag of de verbintenissen van de zaakwaarnemer jegens de belanghebbende aan vernietiging bloot staan op grond van juridische onbekwaamheid van de zaakwaarnemer, betwist. Het merendeel van de auteurs verdedigt evenwel het standpunt — in tegenstelling met de Belgische leer — dat de onbekwaamheid van de zaakwaarnemer geen betekenis heeft voor zijn verbintenissen t.o.v. de belanghebbende (Pitlo, blz. 307; — Van Brakel, I, blz. 244; — Suyling, II, 2, nr 610). Zij rechtvaardigen deze thesis met de overweging dat de verbintenissen van de zaakwaarnemer jegens de belanghebbende ontstaan, onafhankelijk van de vraag of de zaakwaarnemer dergelijke rechtsgevolgen heeft gewild. Hierbij wordt blijkbaar uit het oog verloren dat, terwijl de verbintenissen voor de belanghebbende spruiten uit de wet, die van de zaakwaarnemer tegelijkertijd uit de wet en uit zijn wilsuiting ontstaan (Aubry et Rau, VI, blz. 294 met noot Martin).

§ 2. — Verbintenissen van de belanghebbende.

78. — Volgens artikel 1375 B.W. moet de belanghebbende wiens zaak behoorlijk werd beheerd:

- 1) de verbintenissen nakomen die in zijn naam door de waarnemer zijn aangegaan;
- 2) hem schadeloos stellen voor alle persoonlijke verbintenissen die hij op zich heeft genomen;
- 3) hem alle nuttige of noodzakelijke uitgaven, die hij gedaan heeft, vergoeden.

Uit de aanhef van artikel 1375 B.W., blijkt dus zeer duidelijk dat de verbintenissen van de belanghebbende jegens de zaakwaarnemer enkel bestaan, wanneer de zaak behoorlijk werd waargenomen (De Page, II, nr 1087; — Dekkers, II, nr 304; — Laurent, XX, nr 329; — Planiol et Ripert, VII, blz. 16; — Demogue, III, blz. 18 en 24; — Luik, 17 jan. 1963, *Jur. Liège*, 1963-1964, 1; — Cass. fr., 13 nov. 1939, *S.*, 1940, I, 27). Is dit het geval, dan gelden de regels van de zaakwaarneming, ongeacht de goedkeuring door de belanghebbende (zie boven, nr 6).

Zoals reeds gezegd, voegt de goedkeuring trouwens niets toe aan de zaakwaarneming als zodanig. Zij houdt enkel in dat de belanghebbende het nut van de zaakwaarneming erkent. Daarnaast heeft zij ook tot gevolg dat een directe rechtsband ontstaat tussen de belanghebbende en de derden waarmee de zaakwaarnemer in eigen naam (*non alieno nomine*) heeft gehandeld (De Page, II, nr 1086; zie verder, nr 104).

Ontbreekt de «behoorlijkheid» dan bestaat er geen aanspraak uit artikel 1375 B.W. Eventueel zal dan een actie uit vermogensverschuiving zonder oorzaak kunnen ingesteld worden (De Page, II, nr 1087). De belanghebbende kan echter een niet-behoorlijke zaakwaarneming goedkeuren. Dan geldt artikel 1375 B.W. wél (zie verder, nr 104).

79. — De regel dat de verplichtingen van de belanghebbende jegens de zaakwaarnemer enkel bestaan wanneer de zaak behoorlijk werd waargenomen, mag niet verward worden met het beginsel van artikel 1374 B.W., betreffende de verantwoordelijkheid van de zaakwaarnemer. Het is best mogelijk dat, ofschoon bepaalde misslagen aan de waarnemer kunnen verweten worden, de zaakwaarneming over het algemeen toch behoorlijk was. In dit geval blijft de belanghebbende verplicht de zaakwaarnemer te vergoeden, evenwel na aftrek van de door de waarnemer verschuldigde schadevergoeding (Brussel, 25 nov. 1953, *P.P.*, 955, II, 102).

Wanneer niet alleen de zaakwaarneming volkomen nutteloos was, doch wanneer door de schuld van de waarnemer aan de belanghebbende ook schade werd berokkend, geldt enkel artikel 1374 B.W. (De Page, nr 1087 [kleine tekst]).

Het is ten slotte ook mogelijk dat een zaakwaarneming, die normaal nuttig had moeten zijn, buiten alle schuld van de waarnemer, nutteloos wordt. Dan kan de belanghebbende toch verplicht worden de zaakwaarnemer te vergoeden (zie verder, nr 86).

80. — Om het nut van de zaakwaarneming te beoordelen, dient de rechter zich te plaatsen op het ogenblik van het optreden van de waarnemer (De Page, II, nr 1087; — Planiol et Ripert, VII, blz. 16). Opdat de zaakwaarneming zou nuttig zijn, is het voldoende dat de zaakwaarnemer heeft getracht te verhinderen dat de belanghebbende een verlies lijdt (De Page, II, nr 1087; — Demogue, III, blz. 24). Het is dus helemaal niet nodig dat de belanghebbende zich ten gevolge van de zaakwaarneming heeft verrijkt.

De verbintenissen van de belanghebbende dienen nog even van naderbij bekeken te worden :

81. — 1) De belanghebbende moet de verbintenissen nakomen, die de zaakwaarnemer in zijn naam heeft aangegaan (*i.e.* de verbintenissen *alieno nomine*).

In dit opzicht is de toestand van de belanghebbende gelijk aan die van de lastgever. De zaakwaarnemer heeft hier eigenlijk de belanghebbende vertegenwoordigd, zodat alleen deze tegenover derden aansprakelijk is (Kluyskens, I, nr 352, 2°; — zie verder, nr 95).

82. — 2) De belanghebbende dient de zaakwaarnemer schadeloos te stellen voor alle verbintenissen die deze in eigen naam, doch voor rekening van de belanghebbende heeft aangegaan (*i.e.* de verbintenissen *non alieno nomine*).

In dergelijk geval is de belanghebbende in principe niet gebonden tegenover derden. Dezen hebben enkel verhaal tegen de waarnemer, met wie zij gehandeld hebben (De Page, II, nr 1100; — Kluyskens, I, nr 352, 3°).

Blijkt achteraf dat de zaak behoorlijk werd waargenomen, dan is de belanghebbende toch gehouden de zaakwaarnemer schadeloos te stellen. In dit geval dient de waarnemer evenwel aan de belanghebbende een behoorlijk kwijtschrift voor te leggen uitgaande van de derde-schuldeiser, ofwel het bewijs te leveren dat de belanghebbende deze verbintenissen *non alieno nomine*

op zich heeft genomen (De Page, II, nr 1088; — Pothier, *Traité du quasi-contrat negotiorum gestorum*, nr 228). Sommige auteurs verdedigen de opvatting dat, indien de zaak behoorlijk is waargenomen, de derden de belanghebbende door middel van de zijdelingse vordering mogen aanspreken (De Page, II, nr 1100; — Larombière, VII, blz. 443; — P.F., Tw. *Affaires [gestion]*, nr 380).

83. — 3) De belanghebbende moet de waarnemer al diens nuttige of noodzakelijke uitgaven terugbetalen.

a) Uit deze verplichting ontstaat voor de zaakwaarnemer de zgn. *actio negotiorum gestorum contraria*.

Over het algemeen worden de begrippen nuttig en noodzakelijk als volgt gedefinieerd: nuttig zijn de uitgaven die een zeker voordeel opleveren, noodzakelijk die welke zich opdringen (De Page, II, nr 1092).

Zoals reeds gemeld (zie boven, nr 54), heeft het onderscheid weinig belang, daar de nuttige uitgaven de noodzakelijke omvatten. Blijkbaar bedoelt men hier redelijke of adequate uitgaven.

Ten gevolge van een storm is het dak van een huis vernield.

Vanzelfsprekend dient de zaakwaarnemer het dak te laten herstellen met dakpannen van dezelfde soort als die welke vroeger werden gebruikt en mag hij geen materiaal aanwenden dat veel duurder en luxueuzer is. Voor dergelijke overdeven uitgaven heeft de waarnemer geen recht op vergoeding. Daarentegen dient de zaakwaarnemer wel vergoed te worden, wanneer hij van de zaakwaarneming gebruik heeft gemaakt om verbeteringswerken uit te voeren die zich reeds geruime tijd opdrongen (De Page, II, nr 1092; — *Rec. Dall.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 178).

Quid wanneer de zaakwaarneming slechts voor een gedeelte nuttig was? Het merendeel van de auteurs neemt aan dat de zaakwaarnemer in dat geval slechts dient vergoed te worden voor de handelingen die werkelijk nuttig waren (Demogue, III, blz. 76 en 80; — Planiol et Ripert, VII, blz. 15 met noot 2, blz. 17; — Demolombe, XXXI, nr 102).

84. — b) Bovendien is de belanghebbende, naar analogie met artikel 2001 B.W. betreffende de lastgeving, aan de zaakwaarnemer interest verschuldigd van gedane voorschotten vanaf de dag waarop ze werden gedaan (De Page, II, nr 1094; — P.B., Tw. *Gestion d'affaires*, nr 139; — Demogue, III, blz. 73 en volg.; — Aubry et Rau, IV, blz. 724; — Jossierand, II, nr 1447; — Arntz, III, nr 463 en volg.; — Colin et Capitant, II, nr 956; — Cass., 8 juni 1893, *Pas.*, 1893, I, 252; — Brussel, 7 febr. 1964, *Pas.*, 1965, II, 70). Sommigen verdedigen nochtans de stelling dat hier niet artikel 2001 B.W., moet toegepast worden, maar wel artikel 1153 B.W., en dat derhalve slechts interesten verschuldigd zijn vanaf de aanmaning (Laurent, XX, nr 331; — Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2820; — Planiol et Ripert, II, nr 2283; — zie ook conclusies van het openbaar ministerie onder Cass. 8 juni 1893, *Pas.*, 1893, I, 252).

85. — c) De zaakwaarnemer heeft voorts recht op vergoeding van de schade, die rechtstreeks uit de zaakwaarneming voortvloeit (Kluyskens, I, nr 352, 1°).

Een handelaar die een persoon, aangetast door een besmettelijke ziekte, in zijn huis opneemt en verzorgt, heeft recht op een vergoeding voor de schade, die de overledene hem in de uitoefening van zijn handel heeft veroorzaakt, bijvoorbeeld door het wegblijven van klanten (Rb. Leuven, 1 febr. 1868, *Cl. et B.*, XVII, 250). Zo werd eveneens gevonnist dat een hotelhouder die een onvermogende herbergt en verzorgt, recht heeft op vergoeding van de schade die een rechtstreeks gevolg is van de verleende hulp (Rb. Mons, 27 juni 1899, *B.J.*, 1900, 396); ook dat iemand die een brand heeft helpen blussen, als zaakwaarnemer vergoeding kan bekomen voor de beschadiging van zijn kleren (Vred. St.-Gillis, 27 febr. 1902, *J.T.*, 1903, 707).

Het is toch billijk en volledig in overeenstemming met de algemene beginselen van het civiel recht dat de zaakwaarnemer, die ten gevolge van zijn optreden schade heeft geleden, hiervoor vergoed wordt door de belanghebbende. Dat hij handelt met de bedoeling een dienst te bewijzen, betekent immers niet dat hij afziet van vergoeding voor geleden schade. Vanzelfsprekend mag de schade niet te wijten zijn aan de onvoorzichtigheid van de zaakwaarnemer zelf.

86. — In verband met de vraag of de zaakwaarnemer recht heeft op schadevergoeding, doen zich toch moeilijkheden voor, nl. wanneer het optreden van de zaakwaarnemer uiteindelijk zonder resultaat is gebleven. Het betreft hier o.m. het probleem van de zgn. pogingen tot redding zonder resultaat.

Een voorbijganger die een op hol geslagen paard tot stilstand tracht te brengen, wordt hierbij ten grond geworpen en gekwetst. Heeft hij recht op een vergoeding als zaakwaarnemer? Om het nut van zijn handeling te beoordelen, dient men zich te plaatsen op het ogenblik van de poging. Zo werd vergoeding geweigerd, omdat het paard op hol was geslagen op een weg waar niemand zich bevond en waar bijgevolg geen schade kon aangericht worden (Rb. Seine, 19 juni 1906, *J.C.P.*, 1908, blz. 372). Is er evenwel gevaar, omdat b.v. het paard op hol geslagen is in een drukke straat, dan komt de daad van de derde *ab initio* nuttig voor. Blijft het gewenste resultaat uit, dan doet dit geenszins afbreuk aan het nut van de handeling, tenzij de zaakwaarnemer blijkbaar niet in staat was doelmatige hulp te verlenen, zodat zijn tussenkomst een kennelijke dwaasheid uitmaakte (Henri Vizioz, *La notion du quasi-contrat*, blz. 263; — zie ook: *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1902, blz. 898; — Luik, 14 maart 1914, *Pas.*, 1915-1916, II, 336). De rechtspraak is op dit punt echter verdeeld. Nu eens wordt een vergoeding toegekend, (Parijs, 17 nov. 1894 en Amiens, 9 jan. 1895, *S.*, 1897, II, 214; — Gent, 9 juli 1901, *Pas.*, 1902, II, 187; — Luik, 6 juli 1923, *Jur. Liège*, 1923, blz. 275), dan weer geweigerd (Aix, 23 okt. 1889, *Rec. Dall.*, 1890, II, 301; — Vred. Morly, 10 nov. 1907, *Rec. Dall.*, 1910, V, 22).

87. — Volledigheidshalve kan vermeld worden dat art. 6.4.1.3 van het ontwerp voor een nieuw Nederlands B.W. uitdrukkelijk bepaalt dat, wanneer de zaakwaarnemer ten gevolge van de zaakwaarneming is overleden, de belanghebbende de verplichting heeft aan de overlevende echtgenote en de minderjarige kinderen van de overledene de schade wegens gederfd levensonderhoud te vergoeden.

88. — d) Retentierecht: Men neemt algemeen aan dat de zaakwaarnemer, evenals de mandataris, een retentierecht heeft, krachtens hetwelk hij kan weigeren de zaak van de belanghebbende terug te geven, zolang hij niet vergoed is voor de gedane kosten (De Page, II, nr 1095; — Kluyskens, I, nr 352, 3°; — Planiol et Ripert, VII, nr 731; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2820; — Demogue, III, nr 49; — Colin et Capitant, II, blz. 714; — *Rec. Dall.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 195).

89. — e) Heeft de zaakwaarnemer recht op belo-

ning? Deze kwestie is omstreden. Een deel van de rechtsleer en van de rechtspraak gaat uit van de opvatting dat, vermits de zaakwaarnemer handelt om een dienst te bewijzen en zonder winstbejag, hij geen recht heeft op een beloning (Laurent, XX, nr 331; — Huc, VIII, nr 384; — Aubry et Rau, VI, § 441, blz. 370; — Luik, 21 jan. 1891, *Pas.*, 1891, II, 377; — Rb. Brussel, 19 juli 1893, *Pas.*, 1893, III, 375; — Brussel, 20 jan. 1917, *J.T.*, 1920, 489).

Anderen verdedigen daarentegen de stelling dat zaakwaarneming, net als lastgeving, bij uitzondering onder bezwarende titel kan geschieden, nl. wanneer de belanghebbende tijdens de zaakwaarneming een salaris belooft, of nog wanneer de zaakwaarnemer niet als vriend, maar uit hoofde van zijn beroep is opgetreden. In dergelijk geval heeft hij recht op zijn gewoon salaris (De Page, II, nr 1097; — Kluyskens, I, nr 352, 1° *in fine*; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2821; — Demogue, III, nr 45; — Planiol et Ripert, VII, nr 731). Zo zal b.v. een geneesheer die iemand heeft verzorgd bij wijze van zaakwaarneming, zijn gebruikelijk ereloon kunnen rekenen, tenzij bewezen wordt dat de verzorgde persoon zich anders tot een instelling van openbare weldadigheid zou gewend hebben (Demogue, III, blz. 77 en 78).

90. — Het is wel opmerkelijk dat in Nederland helemaal geen discussie betreffende deze vraag bestaat. Art. 1394 van het Nederlandse B.W. zegt uitdrukkelijk dat de zaakwaarnemer « tot geen loon gerechtigd » is. Door dit voorschrift heeft de Nederlandse wetgever willen voorkomen dat iemand zich met het oog op een beloning als zaakwaarnemer zou opwerpen (Diephuis, XI, blz. 38; — Verburg, blz. 127; — Hofmann-Drion-Wiersma, blz. 14). Ook voor werkzaamheden verricht in het raam van zijn beroep kan de zaakwaarnemer geen aanspraak maken op een vergoeding, aldus de Nederlandse rechtsleer (Diephuis, XI, blz. 38; — Land-Lohman, blz. 287; — Verburg, blz. 126-127).

91. — Als beginsel moet worden vooropgesteld dat de zaakwaarnemer geen recht heeft op loon. Hij wil immers in de allereerste plaats een dienst bewijzen, zonder enig winst oogmerk. Toch dient o.i. een uitzondering te worden gemaakt, wanneer de zaakwaarneming binnen de uitoefening van een beroep valt. De zaakwaarnemer die is opgetreden als beroepsmens, kan immers een belangrijk gedeelte van zijn tijd aan de zaakwaarneming opgeofferd hebben (De Page, II, nr 1097). Hij heeft misschien zijn eigen zaken moeten verwaarlozen om voldoende zorg aan de zaakwaarneming te kunnen besteden. Het lijkt ons derhalve billijk hem een door de rechter naar omstandigheden te begroten honorarium toe te kennen. Zulks niet doen, zou de *good will* tegenover anderen in aanzienlijke mate verminderen.

De bekommernis van de Nederlandse rechtsleer, als zou de mogelijkheid van het toekennen van een loon aan de zaakwaarnemer het gevaar meebrengen dat de waarnemer enkel zou tussenkomen met het oog op een vergoeding, is in België trouwens denkbeeldig. Immers, zoals gezegd (zie boven, nr 45), wordt het vereiste « in geval van nood » hier te lande zeer streng geformuleerd en als essentieel bestanddeel van de zaakwaarneming beschouwd. Door deze strenge beperking wordt automatisch vermeden dat de zaakwaarneming de grenzen van de offervaardigheid zou te buiten gaan.

92. — f) Zijn er meer belanghebbenden, dan zijn dezen, in tegenstelling tot de lastgevers (art. 2002 B.W.), niet solidair gehouden tegenover de zaakwaarnemer (De Page, II, nrs 1085 en 1093; — Laurent, XX, nr 315; — Planiol et Ripert, VII, nr 731).

4. Onbekwaamheid van de belanghebbende

93. — Er wordt algemeen aanvaard dat zaakwaarneming ten behoeve van een juridisch onbekwame mogelijk is. Deze zal zich niet aan zijn verbintenissen kunnen onttrekken door zich te beroepen op zijn onbekwaamheid (De Page, II, nr 1077; — Kluyskens, I, nr 349; — Laurent, XX, nr 345; — *P.B.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 62; — Arntz, III, nr 456; — Colin et Capitant, II, blz. 721; — Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2719; — Demogue, III, blz. 51). De verbintenis van de belanghebbende ontstaat immers uit de wet en buiten zijn toedoen, zonder dat hij enige rechthandeling, waarvoor een bepaalde rechtsbekwaamheid vereist is, verricht heeft of verrichten moet (Kluyskens, I, nr 349).

HOOFDSTUK II

Gevolgen ten opzichte van derden

94. — Volgens artikel 1375 B.W., is degene wiens belangen door een ander behoorlijk zijn waargenomen, gehouden « de verbintenissen na te komen die in zijn naam door de waarnemer zijn aangegaan, alsmede hem schadeloos te stellen voor alle persoonlijke verbintenissen die hij op zich heeft genomen ». Zo kunnen dus twee omstandigheden worden onderscheiden:

1) de waarnemer heeft gehandeld in naam van de belanghebbende (*alieno nomine*).

2) de waarnemer heeft gehandeld in eigen naam, doch voor rekening van de belanghebbende (*non alieno nomine*).

§ 1. — De zaakwaarnemer handelt in naam van de belanghebbende.

95. — De waarnemer onderhandelt dus met de derden, maar laat hen weten dat hij optreedt voor rekening van de belanghebbende. Zoals reeds aangetoond (zie boven, nr 81), wordt de belanghebbende in dergelijk geval eigenlijk door de zaakwaarnemer vertegenwoordigd. Hij is dan ook direct aansprakelijk tegenover de derden (Kluyskens, I, nr 352, 2°). Indien de zaak behoorlijk wordt waargenomen, spruit de verbintenis van de belanghebbende immers rechtstreeks uit de wet (art. 1375 B.W.), afgezien van zijn eventuele goedkeuring (De Page, II, nrs 1088 en 1099; — Kluyskens, I, nr 352, 2°; — Laurent, XX, nr 332; — Planiol, II, nr 2281; — Baudry-Lacantinerie, IV, nr 2814).

De derde heeft bijgevolg slechts een vordering tegen de belanghebbende, niet tegen de zaakwaarnemer (De Page, II, nrs 1090 en 1099; — Larombière, VII, blz. 443). De rechten van de derde zijn dus afhankelijk van het nut van de zaakwaarneming.

Iemand sluit een contract met een verzekeringsmaatschappij voor rekening van een familielid, wiens zaak hij waarneemt. Zo de verzekerde weigert de premies te betalen, beschikt de verzekeringsmaatschappij slechts over een vordering tegen de belanghebbende, op voorwaarde evenwel dat de zaakwaarneming nuttig was (Cass., 14 jan. 1959, *Rev. Trim. Dr. Civ.*, 1959, blz. 334, nr 47).

Dit geldt in voorkomend geval ook voor eenzijdige handelingen, zoals opzegging of huurverlenging (Cass., 8 nov. 1956, *Pas.*, 1957, I, 244). Voor

alle zekerheid zal de derde echter gewoonlijk een persoonlijke verbintenis van de zaakwaarnemer vragen (De Page, II, nr 1099).

96. — Een interessante vraag is deze: of vertegenwoordiging door zaakwaarneming ten behoeve van een op te richten rechtspersoon mogelijk is. Dit probleem is van zeer groot belang op het gebied van het vennootschappenrecht. Het betreft de werking tegenover derden van overeenkomsten die aangegaan zijn ten behoeve van een op te richten vennootschap, alvorens deze als rechtspersoon is ontstaan.

De gebondenheid van de vennootschap tot nakoming van de aangegane verbintenissen wordt meestal geconstrueerd op grond van de figuur van de zaakwaarneming *alieno nomine* (Ronse, *Vennootschappen, Algemeen deel van het vennootschappenrecht*, III, blz. 468 en volg.). Zaakwaarneming kan inderdaad geschieden voor een toekomstige persoon (*R.P.D.B.*, Tw. *Quasi-contrat*, nr 22), op voorwaarde dat uit noodzaak wordt gehandeld.

Indien de vennootschap later de handelingen van de zaakwaarnemer goedkeurt, wordt de kwestie heel eenvoudig. De vennootschap is dan juist als een lastgever verbonden: *ratihabitio mandato aequiparatur* (zie boven, nr 6).

De belanghebbende wordt echter door zaakwaarneming verbonden zonder goedkeuring van zijnentwege, indien voor hem uit noodzaak is gehandeld en zijn belangen behoorlijk zijn behartigd (zie boven, nr 6). Wanneer de belangen van de toekomstige vennootschap dus behoorlijk zijn waargenomen, is deze van rechtswege verbonden, zonder enige bekrachtiging na haar oprichting. Zij kan dus in het bestaan treden, belast met verbintenissen die zij niet door haar organen heeft gewild (Ronse, *o.c.*, blz. 470). Tegen de zaakwaarnemingsconstructie zijn dan ook heel wat bezwaren gerezen. Het voornaamste bezwaar is dat de persoon die als zaakwaarnemer in naam van de op te richten vennootschap heeft gehandeld, niet persoonlijk aansprakelijk kan gesteld worden voor het nakomen van de aangegane verbintenissen. Dit leidt soms tot zeer onbevredigende oplossingen, voornamelijk wanneer de toekomstige rechtspersoon ten behoeve van wie is gehandeld, niet tot stand komt. In dit geval heeft de derde, die misschien reeds een prestatie heeft geleverd, geen wederpartij, die hij tot nakoming of tot vergoeding kan aanspreken (Ronse, *o.c.*, blz. 471). De Belgische rechtspraak ontzegt immers elke vordering tegen degene die uitdrukkelijk ten behoeve van een vennootschap in oprichting heeft gehandeld (Brussel, 23 sept. 1963, *Par.*, 1964, II, 244; — Hrb. Brussel, 30 okt. 1959, *Rev. prat Soc.*, 1960, nr 4904, blz. 185; — Rb. Brussel, 14 febr. 1968, *J.T.*, 1968, 276).

De Belgische wetgeving zal weldra moeten aangepast worden aan artikel 7 van de E.E.G.-Richtlijn van 9 maart 1968; voor de N.V. en de P.V.B.A. wordt daarin bepaald: « Indien rechtshandelingen worden verricht ten name van een vennootschap in oprichting, voordat deze rechtspersoonlijkheid heeft verkregen, en indien de vennootschap de uit deze handelingen voortvloeiende verbintenissen niet overneemt, zijn degenen die de handelingen hebben verricht daarvoor hoofdzakelijk en onbeperkt aansprakelijk, tenzij anders werd overeengekomen » (zie dienaangaande: J. Ronse, *o.c.*, 472 en volg.).

97. — Ook wordt aangenomen dat men bij wijze van zaakwaarneming

in rechte kan treden voor een ander (De Page, II, nr 1076; — Planiol et Ripert, VII, nr 728; — *Rec. Dall.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nrs 74 tot 78; — Rb. Leuven, 17 juni 1916, *Pas.*, 1915-1916, III, 336).

Zo werd o.m. beslist dat de moeder van een natuurlijk kind, die dat kind niet had erkend (ingevolge een procedure tot ontkenning van vaderschap was evenwel gebleken dat het kind van haar afstamde) en er geen voogdijrecht over uitoefende, toch op geldige wijze, namens het kind, de vordering op grond van art. 340b, B.W. kan instellen, ingevolge zaakwaarneming (Brussel, 29 juni 1963, *J.T.*, 1963, 467).

Ondanks het adagium *Hors le roi, nul ne plaide par procureur*, wordt dus toch de vertegenwoordiging in rechte bij zaakwaarneming aanvaard.

Van vertegenwoordiging op grond van zaakwaarneming kan hier natuurlijk slechts sprake zijn indien de vereisten voor zaakwaarneming vervuld zijn. Vooral het vereiste dat het optreden noodzakelijk was, is hier van belang. Verder moeten de belangen van de belanghebbende behoorlijk zijn waargenomen. Blijkt de zaakwaarneming achteraf nutteloos te zijn, dan kan geen vertegenwoordiging op grond van zaakwaarneming aangenomen worden, tenzij de belanghebbende de handeling zou goedkeuren (zie verder, nr 104).

98. — Indien de zaakwaarnemer in naam van de belanghebbende heeft gehandeld, loopt de derde dus het risico dat de zaakwaarneming achteraf blijkt niet behoorlijk te zijn geweest. Daarom is de vraag gerezen of een derde die te goeder trouw is — d.i. die meent en mocht menen dat er rechtsgeldige zaakwaarneming aanwezig is — moet beschermd worden, in die zin dat de belanghebbende in zodanig geval rechtstreeks tegenover de derde is gehouden. Demogue beantwoordt deze vraag positief; de belanghebbende zou dan vervolgens een vordering kunnen instellen tegen de zaakwaarnemer (Demogue, III, blz. 83). Dergelijke zienswijze kan evenwel moeilijk gerechtvaardigd worden. De belanghebbende heeft immers nooit ingestemd met de zaakwaarneming. O.i. dient de derde te goeder trouw dan ook slechts beschermd te worden in die zin dat hij een verhaal heeft tegen de zaakwaarnemer (*P.F.*, Tw. *Affaires [gestion]*, nr 365).

Onbekwaamheid van de zaakwaarnemer.

99. — Ofschoon algemeen aanvaard wordt dat de zaakwaarnemer moet bekwaam zijn om verbintenissen in zijnen hoofde te doen ontstaan (zie boven, nr 76), behouden de derden met wie de onbekwame zaakwaarnemer in naam van de belanghebbende heeft gehandeld, hun vordering tegen de belanghebbende (Planiol et Ripert, VII, nr 729).

Onbekwaamheid van de belanghebbende.

100. — Zoals reeds aangetoond, wordt algemeen aanvaard dat zaakwaarneming ten behoeve van een juridisch onbekwame mogelijk is (zie boven, nr 93).

In geval van rechtsgeldige en behoorlijke zaakwaarneming, is de juridisch onbekwame belanghebbende gebonden door de rechtshandelingen die door de zaakwaarnemer in zijn naam zijn verricht. De daaruit voortvloeiende verbintenissen zal hij niet kunnen aantasten door een beroep te doen op zijn

onbekwaamheid (De Page, II, nr 1077; — Kluyskens, I, nr 349; — Laurent, XX, nr 345; — *P.B.*, Tw. *Gestion d'affaires*, nr 62; — Arntz, III, nr 456; — Colin et Capitant, II, blz. 721; — Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2719; — Demogue, III, blz. 51).

§ 2. — De zaakwaarnemer handelt in eigen naam, doch voor rekening van de belanghebbende.

101. — Zoals reeds aangetoond, (zie boven, nr 82), is de belanghebbende in dit geval niet rechtstreeks verbonden tegenover derden. De derde heeft alleen verhaal tegen de zaakwaarnemer.

Indien de zaak evenwel behoorlijk is waargenomen, zal de derde de belanghebbende mogen aanspreken door middel van de zijdelingse vordering (De Page, II, nr 1100; — Larombière, VII, blz. 443; — *P.F.*, Tw. *Affaires [gestion]*, nr 380). Sommigen verlenen aan de derde zelfs een rechtstreekse vordering tegen de belanghebbende, op grond van vermogensverschuiving zonder oorzaak (*R.P.D.B.*, Tw. *Quasi-contrat*, nr 100-b; — Kluyskens, I, nr 352, 3°). Was de zaakwaarneming nutteloos, dan behoudt de derde in ieder geval de zaakwaarnemer als persoonlijke schuldenaar (De Page, II, nr 1100).

TITEL IV

GOEDKEURING

102. — Herhaaldelijk is er reeds op gewezen dat de goedkeuring door de belanghebbende geen essentieel bestanddeel van de zaakwaarneming is (De Page, II, nr 1088). Zelfs wanneer de belanghebbende de zaakwaarneming niet bekrachtigt, blijven zijn verplichtingen jegens de zaakwaarnemer bestaan, in zoverre althans de zaak behoorlijk werd waargenomen (De Page, II, nr 1087; — Dekkers, II, nr 304; — Kluyskens, I, nr 352; — Laurent, XX, nr 329; — Demogue, III, blz. 19 en 24; — Luik, 17 jan. 1963, *Jur. Liège*, 1963-64, 1).

103. — Keurt de belanghebbende de zaakwaarneming evenwel goed, dan vinden de regels van de lastgeving toepassing en wel met terugwerkende kracht: *ratihabito mandato aequiparatur* (Kluyskens, I, nr 352 *bis*; — Dekkers, II, nr 303); de goedkeuring hoeft niet eens de derden die met de zaakwaarnemer contracteerden, ter kennis te worden gebracht (Cass., 20 juli 1883, *Pas.*, 1883, I, nr 347). Door de goedkeuring erkent de belanghebbende het nut van de zaakwaarneming: *Il transforme ainsi en mandat ce qui n'en était pas un à l'origine*, zegt De Page (II, nr 1086).

104. — De goedkeuring is voornamelijk van belang voor de verbintenissen die de zaakwaarnemer in eigen naam heeft aangegaan, de zgn. verbintenissen *non alieno nomine*. Zoals eerder aangetoond (zie boven, nr 101), is de belanghebbende door dergelijke verbintenissen niet rechtstreeks gebonden tegenover de derden waarmee de zaakwaarnemer heeft gehandeld. De derden hebben dan enkel een verhaal tegen de zaakwaarnemer. Slechts wanneer achteraf blijkt dat de zaak behoorlijk werd waargenomen, is de belanghebbende gehouden de zaakwaarnemer voor diens persoonlijke verbintenissen schadeloos te stellen (art. 1375 B.W.). De waarnemer dient dan aan de belanghebbende een behoorlijk kwijtschrift voor te leggen, uitgaande van de derde-schuldeiser, ofwel het bewijs te leveren dat de belanghebbende deze verbintenissen *non alieno nomine* op zich heeft genomen (Pothier, *o.c.*, nr 228).

Wordt de zaakwaarneming echter later door de belanghebbende goedgekeurd, dan wordt zij met terugwerkende kracht gelijkgesteld met lastgeving, met het gevolg dat tussen de belanghebbende en de derden waarmee de waarnemer in eigen naam heeft gehandeld, een directe rechtsband ontstaat (De Page, II, nr 1086). Door de goedkeuring zullen de derden dan ook rechtstreeks de belanghebbende kunnen aanspreken.

105. — De stelling wordt verdedigd dat de goedkeuring niet kan terugwerken ten nadele van derden. Dit was de leer van de beroemde postglossator Bartolus, die zulks als volgt uitdrukte: « *Actus medius interveniens impedit ratificationem retrotrahi* ».

Hij gaf het volgende voorbeeld: de waarnemer verkoopt een zaak van de belanghebbende en levert haar door middel van *constitutum possessorium*. Daarna verkoopt en levert de belanghebbende zelf de zaak aan een derde.

Welnu, door zijn goedkeuring van de handeling van de zaakwaarnemer kan de belanghebbende de derde het eigendomsrecht van de zaak niet opnieuw ontnemen (zie hierover: Van Goudoever, *Bijdragen tot de leer der zaakwaarneming*, proefschrift, Leiden, 1905, blz. 87 en volg.).

Veronderstellen wij aan de andere kant dat de waarnemer een goed voor de belanghebbende gekocht heeft en dat hij, ziende dat de belanghebbende ervan geen nut zal hebben, de zaak voor zich neemt. Kan de belanghebbende dan door zijn goedkeuring deze toeëigening doen wegvallen en aldus eigenaars worden van het goed?

Volgens Kluyskens dient het volgende onderscheid gemaakt te worden: viel de aankoop binnen de normale bevoegdheid van de waarnemer, dan valt, door de goedkeuring, de aankoop binnen de uitvoering van het *post factum* gegeven mandaat, zodat de zaak de belanghebbende toekomt; indien de aankoop echter de bevoegdheid van de waarnemer te buiten ging, dient hij als een beding ten behoeve van een derde beschouwd te worden en zal de zaakwaarnemer zich het voordeel ervan kunnen toeëigenen, zolang de belanghebbende dit beding niet aanvaard heeft (Kluyskens, I, nr 352 *bis*; — Demolombe, VIII, nr 299; — Cass. fr., 13 sept. 1875, *Rec. Dall.*, 1876, I, 97).

106. — De goedkeuring is aan geen enkel vormvereiste onderworpen. Zij kan uitdrukkelijk ofwel stilzwijgend geschieden (De Page, II, nr 1088 *bis*; — Cass., 20 juli 1883, *Pas.*, 1883, I, 347; — Cass. fr., 12 maart 1889, *Rec. Dall.*, 1890, I, 15; — Cass. fr., 24 okt. 1905, *Rec. Dall.*, 1906, I, 153; — Cass. fr., 9 juni 1931, *S.*, 1932, I, 312; — Cass. fr., 7 juli 1960, *Rec. Dall.*, 1961, *Somm.* 25; — Nancy, 26 febr. 1910, *S.*, 1912, II, 313 met noot Huguenay). Er is stilzwijgende goedkeuring wanneer de omstandigheden geen twijfel overlaten omtrent de wil van de belanghebbende om de handelingen van de zaakwaarnemer goed te keuren (Baudry-Lacantinerie, XV, nr 2822; — Cass., 20 juli 1883, *Pas.*, 1883, I, 347; — Gent, 2 okt. 1961, *R.W.*, 1961-62, 1760; — Cass. fr., 2 dec. 1935, *D.H.*, 1936, 52 en Cass. fr., 7 juli 1960, *Rec. Dall.*, 1961, *Somm.* 25).

Zo kan de goedkeuring blijken uit het feit dat de belanghebbende op de hoogte was van de zaakwaarneming en er zich niet tegen verzet heeft (Nancy, 25 maart 1947, *Rec. Dall.*, 1947, *Somm.* 15).

Of de belanghebbende de zaakwaarneming al dan niet heeft goedgekeurd, is een vraag naar de feiten, waarover de rechter vrij oordeelt (Cass. fr., 21 dec. 1885, *S.*, 1887, I, 375).

De goedkeuring dient voorts uit te gaan van een bekwaam persoon (Demogue, III, 89; — *P.F.*, Tw. *Affaires* [*gestion*], nr 385).

TITEL V

BEWIJS

107. — Men neemt algemeen aan dat zaakwaarneming door alle mid-
delen mag bewezen worden (De Page, II, nr 1078 ; — Demogue, III, nr
34 ; — Planiol et Ripert, VII, nr 734 ; — Laurent, XX, nr 313 ; — Cass.,
8 juni 1893, *Pas.*, 1893, I, 252 ; — Gent, 16 mei 1883, *Pas.*, 1883, II, 347 ;
— Brussel, 25 juli 1899, *J.T.*, 1899, 1037 en 13 maart 1901, *Pas.*, 1901, II,
270 ; — Cass. fr., 9 dec. 1947, *S.*, 1948, I, 35).

Meestal zal het voor de zaakwaarnemer immers onmogelijk zijn een
schriftelijk bewijs over te leggen. Trouwens, naar luid van artikel 1348, 1°
B.W., zijn de artikelen 1341 en volgende niet van toepassing op de
verbintenissen die ontstaan uit oneigenlijke contracten.
